

OTDK – dolgozat

2023

Budapesti Corvinus Egyetem
Közgazdaságtudományi kar

**A tanulmányi alapú ösztöndíjak motivációs hatásai a Budapesti
Corvinus Egyetemen**

**The motivating effects of study-based scholarships at Corvinus University of
Budapest**

Jankovits András

Marossy Aliz

Konzulens: Katona Márton Tamás

2022. április 19.

Absztrakt

Dolgozatunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy a Budapesti Corvinus Egyetem tanulmányi alapú ösztöndíjaival (Tanulmányi Ösztöndíj, Corvinus Ösztöndíj) mennyire elégedettek a hallgatók, illetve miként hatnak azok a motivációjukra, erőfeszítéseikre. Kutatásunk célja bemutatni a megújult tanulmányi ösztöndíjrendszer kapcsolatát az egyes szakok átlagaival, illetve a hallgatók motiváltságával. Kutatási kérdésünk megválaszolásához a nemzetközi és hazai szakirodalom, és a működő ösztöndíjrendszerek alapján meghatározzuk az alternatívákat, illetve kérdőíves felmérést végzünk az alapszakos hallgatók körében. A kérdőív segítségével ki nyert adatokból OLS-regressziós modellt építünk a szignifikáns változók meghatározásának céljából, hogy feltárjuk a diákok motivációit. Megvizsgáljuk az ösztöndíjrendszer eredményességét a hallgatói értékelések alapján. Előzetes hipotézisünk, hogy a Tanulmányi Ösztöndíjat elsősorban a jobb eredményű hallgatók tekintik motiválónak, míg a rosszabb átlaggal rendelkezők elégedetlenek azzal. A kérdőív igazolta hipotézisünket, a modell alapján a hallgatók elégedettsége a legutóbbi ösztöndíjuk összegétől, a finanszírozási formától, más ösztöndíjak hatásaitól, illetve a szakon belüli együttműködéstől függ. A hallgatók nemek szerinti bontását vizsgálva megállapítottuk, hogy a Tanulmányi Ösztöndíj női hallgatókra kisebb motivációs hatással bír.

Jel-klasszifikáció: I22, H75 I24

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	i
Ábrajegyzék	ii
Táblázatok jegyzéke	ii
1. Bevezetés	1
2. Szakirodalmi áttekintés	2
2. a. Az ösztöndíjak kedvezményezettjei	2
2. b. Az ösztöndíjak hallgatókra gyakorolt hatásai	4
2. c. Teljesítménymenedzsment	6
3. Tanulmányi alapú ösztöndíjak a Corvinuson és más egyetemeken	7
3. a. A Tanulmányi Ösztöndíj ismertetése	8
3. b. A Corvinus Ösztöndíj	9
3. c. Más egyetemek tanulmányi ösztöndíjrendszerei	9
4. Módszertan	13
4. a. A kérdőív kérdéseinek ismertetése	14
4. b. A kutatás korlátai	15
4. c. A kérdőív kitöltőinek jellemzői	15
4. d. A Tanulmányi ösztöndíjjal való elégedettség	16
4. e. Az elégedettséget meghatározó tényezők	17
5. Az egyes hallgatói csoportok elégedettsége	19
5. a. A hallgatók szociális helyzete, jellemzői a modellben	19
5. b. A Tanulmányi Ösztöndíjjal kapcsolatos elégedettség nemek szerinti megoszlása	19
5. b. 1. A Tanulmányi Ösztöndíj motivációs hatása a különböző nemű hallgatókra	20
5. c. A kapott ösztöndíj, az átlag és az elégedettség kapcsolata	21
5. d. Az ösztöndíjra jogosultak száma, az optimális ösztöndíjösszeg	23
5. e. Más ösztöndíjak hatása a hallgatók elégedettségére	24
5. f. Kooperáció a szakokon belül	24
5. g. Motiváció és elégedettség, hallgatói vélemények	25
5. g. 1. Tudásért vagy ösztöndíjért tanulunk?	25
5. g. 2. A hallgatói asszociációk vizsgálata	26
5. g. 3. Hallgatói visszajelzések a Tanulmányi Ösztöndíjról	28

6. Eredmények, további kutatási lehetőségek.....	29
Összegzés	30
Forrásjegyzék	31
Mellékletek	33
I. Melléklet: A kérdőív	33

Ábrajegyzék

1. ábra: a kitöltők aránya évfolyam (bal) és szak (jobb) szerint	15
2. ábra: Az "A potenciálisan megkapható Tanulmányi Ösztöndíj motivál a több tanulásra." kérdésre adott válaszok nemenkénti megoszlása	20
3. ábra: a pozitív összegű ösztöndíjat kapó hallgatók elégedettsége (1-10-es skálán).....	23
4. ábra: a tanulmányi ösztöndíj kedvezményezettjeinek értékelése, és a 3 szavas asszociációk pozitivitásának kapcsolata.....	27

Táblázatok jegyzéke

1. Táblázat: magyarországi egyetemek tanulmányi ösztöndíjainak jellemzői	12
2. Táblázat: a dummyvá alakított változók referenciaváltozói.....	16
3. Táblázat: az ösztöndíjjal kapcsolatos elégedettséget meghatározó változók	17
4. Táblázat: a modellhez tartozó főbb értékek	17
5. Táblázat: az egyes változók magyarázata és skálája	18
6. Táblázat: az egyes állítások nemenkénti bontása	21

1. Bevezetés

Az egyetemi hallgatók számára a tanulmányi ösztöndíjak kérdése mindig is aktuális volt, hiszen a diákok nagyrésze a szülőktől való teljes pénzügyi függőség időszakát követően, de a teljes munkaidős kereset előtt áll. A tanulmányi ösztöndíjak éppen ezért minden hallgató érdeklődésének tárgyai, hiszen az egyetemi teljesítményük alapján a diákok viszonylag könnyedén bevételt szerezhetnek. A dolgozat témaválasztásának, azaz a tanulmányi alapú ösztöndíjak vizsgálatának közvetlen oka az ösztöndíjrendszer 2019 téli változása, mert a Budapesti Corvinus Egyetem modellváltásának köszönhetően az nagymértékben megváltozott, a 2019 őszén beiratkozottak új kritériumokkal szembesültek. Az első olyan hallgatók, akik az „új” ösztöndíjrendszerben kezdték meg tanulmányaikat, most (2022. tavaszán) harmadévesek, így a teljes alapszakra kiterjedő képet kaphatunk a Tanulmányi Ösztöndíjról alkotott véleményükről és annak hatásáról a motivációjukra. Az új típusú Tanulmányi Ösztöndíj bevezetése után fél évvel, 2020 őszén indult el az első olyan évfolyam, ahol az alapítványi átalakulással összhangban állami finanszírozás helyett Corvinus ösztöndíjas hallgatók kezdték meg tanulmányaikat. Ugyan az ösztöndíj hosszú távú hatásait nem ismerjük, a Tanulmányi Ösztöndíjjal való párhuzam miatt igyekszünk felvázolni annak mechanizmusát is. Az ösztöndíjrendszer változása alapján meghatároztuk a kutatási kérdésünket, hogy a Budapesti Corvinus Egyetem tanulmányi alapú ösztöndíjai, azaz a Tanulmányi Ösztöndíj és a Corvinus Ösztöndíj miként hat a hallgatók motivációira és erőfeszítésére.

Dolgozatunkban ismertetjük a Corvinus, illetve más, budapesti egyetemeken elérhető tanulmányi ösztöndíjak jellemzőit, bemutatjuk a Corvinus Ösztöndíj főbb ismertetőit. Bemutatjuk a nemzetközi és hazai szakirodalmat az ösztöndíjakról, ismertetjük a teljesítménymenedzsment problémakörét és alkalmazzuk az ösztöndíjrendszerekre. A (?) szakaszban bemutatjuk kérdőívünk felépítését és eredményeinket.

Az ösztöndíjjal való jutalmazás kettős céllal bír: egyrészt jutalmazza a jó eredményt elért hallgatókat, másrészt motivál annak elérésére. Ennek a két hatásnak akár negatív következménye is lehet: a hallgató nem a tudásért, hanem a pénzjutalomért tanul. A jutalmazás alapja a tanulmányi átlag, eszköze pénzjutalom. Dolgozatunkban bemutatjuk ennek különböző fajta „felhasználását”, a Corvinusra is jellemző, minden tárgyat figyelembe vevő formát, illetve az alternatív lehetőségeket, valamint a relatív és abszolút értékelés előnyeit és hátrányait. Köszönetet mondunk konzulensünknek, Katona Márton Tamásnak és mindazoknak a hallgatóknak, akik véleményükkel és válaszaikkal segítettek minket a kutatásban.

2. Szakirodalmi áttekintés

A szakirodalomban számos, az ösztöndíjakkal foglalkozó kutatás született. Ezek legtöbbje az amerikai rendszert vizsgálja, ahol a magánegyetemeken elérhető ösztöndíjak a hazai ösztöndíjakon túlmutató jelleggel rendelkeznek. Ebben a szakaszban felvázoljuk, milyen kérdéskörökkel foglalkoztak az ösztöndíjak rendszerét vizsgáló kutatók. Először az ösztöndíjakat megszerző csoportok összetételével foglalkozó szakirodalmat tekintjük át; majd az ösztöndíjak hallgatókra gyakorolt hatásait kiveséző szakirodalmat foglaltuk össze; végül pedig a teljesítmény-menedzsmentet leíró szakirodalmat tekintettük át, hogy az ösztöndíjakat, mint a teljesítmény-menedzsment folyamat részét vizsgálhassuk.

2. a. Az ösztöndíjak kedvezményezettjei

Az ösztöndíjak vizsgálatakor számos tényezőt figyelembe kell vennünk, amik befolyásolhatják az ösztöndíjak sikerességét. Körbejárjuk, hogy a szakirodalomban milyen aspektusokból vizsgálták az ösztöndíjak rendszerét és noha saját, empirikus kutatásunkban nem feltétlenül vizsgáltuk az egyes tényezőket, hozzájárulnak a témakör teljeskörű megértéséhez. A Budapesti Corvinus Egyetemen nem jellemző a faji alapú diszkrimináció; mind a Tanulmányi, mind a Corvinus Ösztöndíjat kizárólag a teljesítmény alapján van kiosztva. A faji alapú megkülönböztetés miatt a kiosztott érdemjegyek közötti különbségek vizsgálata túlmutat ezen dolgozat témakörén.

Az ösztöndíjak vizsgálatának lényeges kérdése, hogy miért van szükség ösztöndíjakra. Az egyetemek szemszögéből az ösztöndíjak bevonzzák a tanulókat az adott intézménybe. Brint és Clotfelter (2016) kutatásában a felsőoktatási rendszerek hatékonyságát vizsgálja, amelyben kitérnek az ösztöndíjrendszerek vizsgálatára is. Az magánegyetemek ösztöndíjrendszerek alkalmazásának motivációiban közrejátszhat az, hogy noha néhány intézmény magas tandíjat kínál, hogy szignálazzák az általuk kínált oktatás magas színvonalát, de kénytelenek sok diák tandíját kedvezményesen kiadni, hogy elegendő számú hallgatóval rendelkezhessenek.

Heller, Marin és Orfield Amerikában végzett kutatása (Heller et al., 2004) azt mutatta ki, hogy az ösztöndíjak („merit scholarships”, tehát a tanulmányi ösztöndíjon túlmutató támogatás) a hátrányos helyzetű diákokat ellehetetlenítik és azok a tanulók kerülnek előnyösebb pozícióba, akik alapból jobb helyzetből indultak. A tanulmány szerint az anyagi támogatás elsődleges célja, hogy ne a családi helyzet és vagyon alapján kerüljön be a tanuló az egyetemre. A legjobb jegyet szerző tanulók a jobb családi háttérrel rendelkező családból kerülnek ki és ők kapják meg a legnagyobb arányban az ösztöndíjakat is. Amennyiben a családjaik nem tudják támogatni a

tanulókat, kénytelenek dolgozni vagy részmunkaidőben egyetemre járni, ami nagymértékben csökkenti annak az esélyét, hogy valaha is végezzenek vagy jó jegyeket szerezzenek.

Ezeket az eredményeket megerősítette egy másik empirikus kutatás is, amely szerint az amerikai egyetemeken elnyerhető ösztöndíjak átlagosan 75,7%-át fehér diákok szerzik meg, ami a teljes népességhez viszonyított arányukhoz képest felülreprezentálja őket. Ennek ellenére az a téveszme él a társadalomban, hogy a fehér diákok által megszerezhető ösztöndíjakra kevesebb lehetőség van és ezzel párhuzamosan több, csak fehér diákok által megszerezhető ösztöndíjat alapítottak; amelyek azonban nem hosszú életűek. (Kantrowitz, 2011).

A magyarországi egyetemek közül a Pécsi Tudományegyetem (PTE) vizsgálta az ösztöndíjak hatását a hallgatói teljesítményre. A PTE tíz éves kutatást végzett a „Befogadó Egyetem kutatócsoportja”, Horváth Gergely (...) a Pécsi Tudományegyetem ösztöndíjrendszerét bemutató tanulmánya ennek eredményeit összegzi. A hallgatók eltérő háttérét vizsgálva megkülönbözteti az első generációs értelmiségi, illetve alacsony gazdasági státuszú hallgatókat, szerinte az egyetem sikeres anyagi támogatásához először ezt a csoportot kell azonosítani. Ők jellemzően levelező képzésben, felsőoktatási szakképzésben vesznek részt, ezért az ösztöndíjak is csak limitáltan érhetőek el számukra. Korábbi kutatásokra hivatkozva megállapítja, hogy a PTE ösztöndíjrendszerében juttatásban részesülő hallgatók lemorzsolódása alacsonyabb, mint társaiké. A tanulmány egyaránt vizsgálja a szociális és tanulmányi ösztöndíjakat, kutatásunk szempontjából csak ez utóbbi releváns. A PTE tanulmányi ösztöndíjrendszere a Corvinus „rég” ösztöndíjrendszeréhez hasonlít: rendszeres tanulmányi, Nemzeti Felsőoktatási, szakmai-tudományos, közéleti és rektori ösztöndíjakat folyósít. Ezek közül egyedül a rendszeres tanulmányi ösztöndíj nem érhető el az önköltséges hallgatók számára. (A 2020-21-s tanévtől ezekhez csatlakoztak az Új Nemzeti Kiválóság Program és a Kriszbacher Ildikó kutatási ösztöndíjak, ezeket a tanulmány még nem tudta vizsgálni.) A kutatás konklúziója, hogy az ösztöndíjrendszer elsősorban az állami finanszírozású, nappali tanrendű hallgatók élveznek előnyt, így a fent említett, hátrányos helyzetű csoportot összességében negatívan érinti az ösztöndíjrendszer. (Szentannai, 2001).

Láttuk, hogy az ösztöndíjak az egyetemek szempontjából egyfajta motivációs tényezőként hatnak a diákokra, amely bevonhatja a hallgatókat és az egyetem esetleges magas költségeit ellensúlyozhatja (Brint és Clotfelter, 2016). A külföldön elérhető ösztöndíjakból a hátrányos helyzetű diákok nem az ösztöndíjak elért célcsoportjai és az ösztöndíjak hiánya miatt a hátrányos helyzetű diákok sikeres diplomázása veszélyeztetve van (Heller et al., 2004). A

kisebbségek hátrányos helyzete téveszmeként él a társadalomban, olyannyira, hogy számos, csak fehér diákok számára elérhető ösztöndíjat is alapítottak (Kantrowitz, 2011). A

2. b. Az ösztöndíjak hallgatókra gyakorolt hatásai

Ebben az alfejezetben megvizsgáljuk, hogy az ösztöndíjaknak milyen, a hallgatókra gyakorolt hosszú- és rövidtávú hatásai vannak.

Patel és Rudd (2012) kutatásában azt vizsgálta, hogy a teljesítményalapú ösztöndíjak képesek-e ösztönözni a hallgatók sikerességét. Két, leginkább hátrányos helyzetű tanulókkal rendelkező főiskolában vezették be az ösztöndíjat, ahol azok a tanulók kaphatták meg, akik egy bizonyos, az órákon való részvételi arányt és jegyeket teljesítettek. Ez az ösztöndíj megnövelte a részvételi arányt az órákon és az elvégzett kreditek számát. A kísérlet eredményei azonban a két főiskolában ellentétesek voltak, valamint a hosszútávú hatásai sem voltak jelentősek. A két vizsgált főiskolában az eltérés okaira a cikk szerzői a különböző környezetet és az ösztöndíj különböző vásárlóerejét találták, mivel a két egyetem két olyan városban volt, ahol a megélhetési költségek eltérőek voltak.

Érdekes kérdés, hogy az ösztöndíjaknak milyen hosszú távú hatásai vannak a tanulmányokra és a tanulmányok iránti érdeklődésre. Egy amerikai kutatás olyan végzett egyetemisták körében vizsgálódott, akik átlagosan 26 évvel a kutatás éve előtt szerezték meg a diplomájukat és azt vizsgálta, hogy a sportösztöndíjnak milyen motivációs hatásai voltak arra a sportra, amit egyetem vagy főiskola alatt űztek. A kutatás eredménye azt mutatta, hogy azon diákok, akik sportösztöndíjjal rendelkeztek, erősebb külső motivációval rendelkeztek és az egyetem elvégzése után a sportot lényegesen kevesebb érdeklődéssel űzték, mint akik nem kaptak sportösztöndíjat és negatív kapcsolat van a sport űzéséből fakadó öröm és a sportösztöndíj között. (Moller és Sheldon, 2019).

Számos kutatás született arról, hogy hogyan befolyásolja a diákok teljesítményét az, hogy fizetniük kell-e a tanulmányokért, avagy sem. Egy Chilében végzett kutatás szerint a chilei iskolákban a nehéz helyzetű diákok tanulmányát tekintve megfigyelhető különbségek vannak a privát és állami iskolák között: ahol a diákoknak a fizetős iskolákban jelentősen jobb volt a teljesítménye; azonban a kutatás nem zárja ki, hogy más, meg nem figyelt tényezők is közrejátszottak a jobb eredmények megszerzésében, például jobb tanárok állnak az iskola rendelkezésére, nagyobb a szülői nyomás vagy jobb környezet (Anand et al., 2009).

Érdekes megvizsgálni, hogy a hallgatók lemorzsolódásának mi áll a háttérében, valamint a még tanuló hallgatók milyen okból tanul az egyetemen és igyekszik minél jobb eredményt elérni.

Kovács kutatásában (2018) azt állapította meg, hogy a diákok motivációját a tanulásra nagyrészt a baráti és családi példa követése határozza meg, valamint a korai munkavállalás elkerülése; azonban a tudásgyarapításra alapozott motiváció szerepe és a könnyebb munkaerőpiaci elhelyezkedés befolyásolja legkevésbé a diákok motivációját.

A diákok motivációjának fenntartásában szerepet kaphatnak a mentori kapcsolatok. Day és Allen (2004) kimutatta, hogy azon diákok, akik több, a karrierükhöz kapcsolódó mentorálásban részesültek, nagyobb mértékben voltak „önhatékonyak”, azaz teljesítettek egyetemi követelményeket, mint például a kurzuson belüli feladatokat vagy egy, a diploma megszerzéséhez szükséges kurzusokat. Az önhatékonyág kapcsolatba hozható a fizetésekkel és a teljesítmény hatékonyságával. A diákok sikerességében megfigyelhető egy hosszútávú hatás is; a diákok egyik félévben megfigyelhető önhatékonyága szignifikánsan magasabb esélyekkel járul hozzá a következő félévben megfigyelhető sikerességhez (Wright et al., 2013). Az Budapesti Corvinus Egyetemen nincs kifejezett mentorálás, azonban mentori kapcsolatokat jelenthetnek egyes diákszervezetek vagy szakkollégiumok, kutatásunkban ezt megvizsgáljuk.

Angrist, Lang és Oreopoulos MIT-s kutatók egy kanadai egyetemen folytattak nagyszabású kísérletet az ösztöndíjak hatékonyságát vizsgálva (Angrist, Lang és Oreopoulos, 2009). Az adott évben felvett évfolyamot (a legjobb pontszámmal rendelkező kvartilison kívül) három vizsgált, és egy kontrollcsoportra bontották: az első csoport „természetbeni” segítséget kapott: felsőbbéves mentorok segítették őket, pluszórákat tartottak nekik. A második csoport pénzbeli juttatást kapott, ha elért egy meghatározott pontátlagot, a harmadik pedig ennek a kettőnek a kombinációját. A kontrollcsoport a „hagyományos” egyetemi szolgáltatásokra volt jogosult. A kísérletből a szerzők több következtetést vontak le: Egyrészt a női hallgatók sokkal inkább vették igénybe a kiegészítő szolgáltatásokat, mint férfi társaik. A másik, tanulmányunk szempontjából fontosabb eredmény, hogy a kombinált támogatást (tehát pénzjutalmat és tanulási segítséget) kapó csoport az első csoportnál nagyobb mértékben vette igénybe a tanulási, tudományos támogatást. Azaz az ösztöndíjnak azonnali, rövid távú hatása is volt a hallgatók „tanulási vágyára”.

Láttuk, hogy a teljesítmény alapú ösztöndíjaknak nincs a hallgatók sikerességére vonatkozó egyértelmű hatás (Patel és Rudd, 2012). Moller és Sheldon (2019) kutatása alapján láttuk, hogy a sportösztöndíjas hallgatók az egyetem elvégzése után a sportot lényegesen kevesebb érdeklődéssel üzték, mint azok a hallgatók, akik nem rendelkeztek sportösztöndíjjal. A hallgatók teljesítménye függhet a fizetős és nem fizetős iskolákból eredő különbségekből (Anand et al., 2009). A hallgatók motivációinak okai lehetnek a baráti és családi példák követése, illetve a korai

munkavállalás elkerülése (Kovács, 2018), valamint a motiváció fenntartásában szerepet kaphatnak a mentori kapcsolatok is, ami pedig a diákok hosszútávú sikerességéhez is hozzájárulhat (Day és Allan, 2004). Az ösztöndíjaknak hatása lehet továbbá a hallgatók tanulási vágyaira is (Angrist, Lang és Oreopoulos, 2009).

2. c. Teljesítménymenedzsment

A tanulmányi ösztöndíjakat felfoghatjuk a teljesítménymenedzsment részeként. Pollitt kutatásában (Pollitt, 2018) feltárja a teljesítménymenedzsment útját és hasznosítását. A teljesítménymutató rendszereket (performance indicators, PI) az 1970-es évek óta használják a brit közszolgáltatásoknál. A teljesítményt nem konkrét fogalomként vagy szakszóként kell felfogni. Mindennapi használatban teljesítmény alatt érthetjük a fejlődést vagy az elért célt; a közszolgáltatásoknál teljesítményként foghatóak fel a költségek, hatékonyság, eredményesség, korrupciótól való mentesség, nyilvános hozzáférés, szolgáltatás minősége vagy bármi más. Teljesítménymutatónak nevezzük a valamilyen szempontból mért teljesítményt. Teljesítménymenedzsment alatt a szervezet általi tudatos próbálkozást értjük azon cél elérése érdekében, hogy a teljesítménymutató minél jobb legyen. A teljesítménymutatók lehetnek egyszerűek vagy összetettek, ahol az összetett indikátorok a különböző teljesítménymutatók összegzéseként jelenhetnek meg. A teljesítménymenedzsment rendszerei nem lehetnek átfogók, objektívek és automatikusak; a döntések politikai és vezetői döntések.

A teljesítménymenedzsment szólhat politikusoknak, menedzsereknek, a szolgáltatás felhasználóinak, de általában nem elégíti ki mindenkinek az igényét. A teljesítménymenedzsment akkor működik a leghatékonyabban, ha az operatív személyzet vezeti azt és gond lehet, ha felső utasításra működik, mert az operatív személyzet ellenszegülhet. Az, hogy mit mérjenek, a teljesítménymenedzsment vezetőjétől függ; mérhetik az elért eredményeket vagy az elvégzett teljesítményt. További kérdés, hogy ki méri a teljesítményt, illetve milyen kritériumokat szabnak azoknak, akiknek a teljesítménye kiemelkedő, elfogadható vagy rosszabb az elvártnál. Az ösztönzőket és büntetéseket is meg kell határozni; ez a teljesítménymenedzsment elfogadását befolyásolhatja. A teljesítményértékelési rendszerek felülvizsgálatának gyakorisága is további kérdés, erre nincs egy általánosítható formula. (Pollitt, 2018).

A tanulmányi ösztöndíjakat tehát mint a teljesítménymenedzsment ösztönzőiként foghatjuk fel, azok számára, akinek a teljesítménye kiemelkedő, a Corvinus vagy önköltséges finanszírozási formára való átsorolást pedig mint büntetést határozhatjuk meg. A tanulmányi ösztöndíjak célja ily módon a hallgatók teljesítményének indikálása, ahol a teljesítmény a hallgatók elért

ösztöndíjátlag. Az ösztöndíjátlag alapjául szolgáló elért érdemjegyeket a hallgatók oktatói határozzák meg. Mivel az ösztöndíjátlag kreditekkel súlyozott, így a hallgatók arra lehetnek motiváltak, hogy a magasabb kreditértékű tárgyakon minél jobb eredményeket érjenek el; azonban más egyetemeken pedig arra lehetnek motiváltak a hallgatók, ahol esetleg egy fix kreditszámmal számolnak, hogy minél több kreditet teljesítsenek. Azon további kérdéskört, hogy az ösztönzőrendszer hatékony-e, azaz az ösztöndíjak valóban képesek-e ösztönözni a teljesítményt, kutatásunkban megkíséreljük megválaszolni.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy az ösztöndíjak illeszkednek a teljesítménymenedzsment rendszerébe, ahol a tanulmányi ösztöndíjak célja az egyetem részéről a hallgatók teljesítményének indikálása. További törekvés lehet az egyetemek részéről a hallgatók egyetemválasztásának befolyásolása (Brint és Clotfelter, 2016), illetve a hátrányos helyzetű diákok helyzetének javítása, amely azonban nem minden esetben éri el a kívánt célt (Heller et al., 2004). Az ösztöndíjak hallgatókra vonatkozó hatásai nem minden esetben egyértelműek (Patel és Rudd, 2012), ám a tanulók tanulási vágyát indikálhatják a pénzügyi támogatások (Angrist, Lang és Oreopoulos, 2009). A hallgatók motivációja a tanulásra a barátok és a családi példák követése meghatározó lehet (Kovács, 2018), valamint a mentori kapcsolatok is hatással lehetnek arra (Day és Allen, 2004).

3. Tanulmányi alapú ösztöndíjak a Corvinuson és más egyetemeken

Ebben a szakaszban bemutatjuk a Budapesti Corvinus Egyetem Tanulmányi Ösztöndíjának keretrendszerét. Ismertetjük a tanulmányi ösztöndíjakra vonatkozó kormányrendeletet, a Budapesti Corvinus Egyetemen elérhető Tanulmányi Ösztöndíj feltételeit és a megváltozott ösztöndíjak hatásait.

Az 51/2007. (III. 26.) kormányrendelet 13.§ (1) szerint a tanulmányi ösztöndíj egy tanulmányi félév időtartamára adható. Tanulmányi ösztöndíjban a felsőoktatási intézmény államilag támogatott teljes idejű képzésben részt vevő hallgatóinak legfeljebb 50%-a részesülhet oly módon, hogy az egyes hallgatóknak megállapított tanulmányi ösztöndíj havi összegének el kell érnie a hallgatói normatíva öt százalékának megfelelő összeget.

3. a. A Tanulmányi Ösztöndíj ismertetése

A Budapesti Corvinus Egyetemen elnyerhető Tanulmányi Ösztöndíjak különbözőek a 2019 szeptembere előtt, illetve azután beiratkozott hallgatók esetében. Tanulmányunk csak az utóbbit vizsgálja, azonban a pontos kép megismerésének kedvéért az előzőt is vázoljuk. Az ösztöndíj-átlag számítása mindkét esetben megegyező:

$$\text{Ösztöndíj átlag} = \frac{1,2 * \sum \text{kötelező kredit} * \text{kötelező érdemjegy} + \sum \text{választható kredit} * \text{választható érdemjegy}}{1,2 * \sum \text{kötelező kredit} + \sum \text{választható kredit}},$$

azaz a mintatanterv szerinti kötelező, kötelezően választható és specializáción/szakirányon kötelező tantárgyak magasabb szorzóval súlyozódnak, mint a szabadon választhatóak. (Budapesti Corvinus Egyetem, 2022a).

A Budapesti Corvinus Egyetemen 2019 őszéig a Tanulmányi Ösztöndíj keretében a hallgatók legfeljebb 50%-a részesült az ösztöndíjban, aminek elnyeréséhez minimumfeltétel volt a 3.0 feletti átlag, illetve a félév során legalább 23 kreditérték teljesítése. Azok a hallgatók részesültek tanulmányi ösztöndíjban, akik a fenti feltételeket elérő hallgatók átlagának mediánja feletti ösztöndíjatlaggal rendelkeztek. Az ösztöndíj odaítélése automatikus volt, a hallgatóknak nem kellett kérvényt leadnia. A Tanulmányi ösztöndíj pályázat 1. 2019 szeptembere előtt beiratkozott hallgatókra vonatkozik. A pályázat során elnyerhető ösztöndíj egy hallgatóra jutó havi összege legalább 8400 Ft, de legfeljebb 40000 Ft. (Budapesti Corvinus Egyetem, 2022a).

Az új, 2019. szeptembere után beiratkozott hallgatók által elnyerhető Tanulmányi Ösztöndíj ösztöndíjátlaga hasonló az előzőhöz, azonban képzése attól eltérő: a minimumátlag 3,80, ehhez, és a maximális 5,00-hoz az Elnöki Testület rendel összeget. Ezután az átlagok négyzetét véve, századonként határozzák meg az adott értékhez tartozó ösztöndíj-összeget. A kiosztáshoz a legjobb átlagot elérőktől lefelé indulva kumulálják a hallgatói átlagokhoz meghatározott pénzmenyiséget, egészen addig, amíg a kumulált összeg el nem éri az ösztöndíjkeretet, melynek mértéke a szakon tanuló hallgatók 20%-a*60.000 Ft. A minimális ösztöndíjátlag a keretbe még éppen beférő hallgató átlaga lesz. A Tanulmányi ösztöndíj pályázat 2. 2019 szeptemberében és azt követően beiratkozott hallgatókra vonatkozik, melynek összege nem azonos a tanulmányi ösztöndíj I. maximális és minimális értékével, hiszen számítási módja eltérő. 2019/20 tanév 2. félévében és 2020/21 tanév 1.félévében a hallgatók által elnyerhető minimális összeg havonta 10.000 Ft, maximális összeg 70.000 Ft volt. (Budapesti Corvinus Egyetem, 2022a).

A kérvény leadása elektronikus úton lehetséges a Neptun rendszeren keresztül és a hallgatónak minden esetben le kell adnia a rá vonatkozó, megfelelő pályázatot, mert a pályázat leadása

előfeltétele az ösztöndíj elnyerésének. Az ösztöndíj meghirdetése az őszi és tavaszi szemeszter elején történik. (Budapesti Corvinus Egyetem, 2022a).

3. b. A Corvinus Ösztöndíj

A Budapesti Corvinus Egyetem fenntartóváltása után az addigi állami finanszírozású tanulmányok helyébe a Corvinus Ösztöndíj lépett. Az Egyetem önköltséges képzésben felvételt nyert hallgatóinak teljesítményük alapján pénzbeli juttatásként Corvinus ösztöndíjat adományoz az adott képzés hallgató által fizetendő féléves díjának (önköltség) teljes vagy részleges átvállalása céljából (rész)ösztöndíj). A (rész)ösztöndíjjal támogatott képzések köréről és az ösztöndíjkeret elosztásáról az Elnöki Testület dönt. (Budapesti Corvinus Egyetem, 2022b).

Az ösztöndíjra jogosult hallgatók körét tanévenként vizsgálják felül (az adott év júl. 31.-éig). Jogosultnak számít az a hallgató, aki (hasonlóan a Tanulmányi Ösztöndíj minimumhatárához) legalább 3,8-as átlagot ért el, és legalább 46 kreditet teljesített az elmúlt két félévben. Az arra jogosultakból a

$$\frac{\sum \text{kreditpont} * \text{érdemjegy}}{\text{teljesített tárgyak összkreditértéke}}$$

képlet alapján képeznek sorrendet, ahol a nevezőben minimum 60 kreditpont szerepel. A Corvinus Ösztöndíjra vonatkozó pályázati felhívás szerint adott képzésen „a képzés indulásának időpontjában rendelkezésre álló ösztöndíjas helyek számának legalább 50%-a teljes ösztöndíjjal támogatandó, a fennmaradó ösztöndíjkeretet pedig részösztöndíj formájában kell az arra jogosultak között felosztani”, úgy, hogy „a részösztöndíj összege a teljes ösztöndíj 50%-a”. (Budapesti Corvinus Egyetem, 2022b).

3. c. Más egyetemek tanulmányi ösztöndíjrendszerei

Ebben a szakaszban bemutatjuk azon nagyobb, budapesti egyetemek ösztöndíjrendszereit, ahol hasonló gazdasági képzések érhetők el, mint a Corvinuson, azzal a céllal, hogy felvázoljuk a lehetséges alternatívákat, csoportosítási lehetőségeket.

A tanulmányi ösztöndíjak kiosztásának körülményeiről az adott egyetem vezetősége dönt. A hasonlóan budapesti egyetemek körében más-más ösztöndíjrendszerek működnek. Ez a körülmény a diákok körében akár a diákok egyetemválasztási döntését befolyásolhatja (Szentannai 2001). Fontosnak tartjuk megvizsgálni tehát, hogy a Budapesti Corvinus Egyetemen tanuló hallgatóknak a pályaválasztási döntés meghozatala előtt milyen alternatív lehetőségek állnak rendelkezésükre, hiszen a tanulmányi ösztöndíj léte vagy nemléte akár az egyetemválasztásra

is kihathat. A Corvinus Egyetem vezetése számára is érdekes lehet a versenytársak ösztöndíjstratégiáit megvizsgálni. A továbbiakban négy, a Budapesti Corvinus Egyetemhez hasonló egyetem ösztöndíjrendszereit ismertetjük: az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Budapesti Gazdasági Egyetem és a Budapesti Metropolitan Egyetem ösztöndíjrendszereit.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen a Természettudományi Kar ösztöndíját a „hagyományos” (a Corvinus 2020 előtti tanulmányi ösztöndíjához hasonló) rendszer helyett a 2003-2004-es tanév tavaszi félévétől a tanulmányi átlag helyett „tanegységenkénti osztályzatok” megállapításával történik. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden, a hallgató által felvett tárgyhöz, és elért érdemjegyhez (beleértve a szabadon választható tárgyakat és a nyelveket is) tartozik egy összeg, például a „Kvantitatív pénzügyek praktikum II.” tárgyon elért jeles érdemjegy 1431 Ft-ot, a közepes pedig 477 Ft-ot ér. Ezek az összegek összegződnek a hallgató tárgyai és érdemjegyei alapján, és amennyiben eléri a 10100 Ft-ot, a hallgató jogosult lesz tanulmányi ösztöndíjra, amelynek összege a fenti módon megállapított pénzmennyiség 1,8-szorosa. (...) A rendszer előnye, hogy differenciáltan jutalmazhatja a nehezebb tárgyakat, és egy-egy rosszabb érdemjegy nem lehetetleníti el az ösztöndíjhoz jutást. A hallgatók szempontjából lényeges, hogy a rendszer abszolút eredményt mér, így a többi hallgatótól független a teljesítményértékelés. Ez az egyetem számára hátrányos lehet, hiszen a kifizetendő összeg nem előre adott. A tárgyakhoz (és jegyekhez) tartozó összegek megállapítása is vitatható. (ELTE, 2022).

A Budapesti Műszaki Egyetemen az elérhető ösztöndíjban karonként a hallgatók legfeljebb 50%-a részesülhet, Tanulmányi ösztöndíjra karonként legalább a hallgatói normatíva kari létszámarány alapján számolt összegének 60%-át kell felhasználni. A Tanulmányi ösztöndíj összegét az előző aktív félév tanulmányi eredménye alapján úgy kell megállapítani, hogy a homogén hallgatói csoportokon belül törekedni kell az 50%-os feltétel homogén hallgatói csoportok közötti arányos elérésére; és az egyes hallgatóknak megállapított Tanulmányi ösztöndíj minimum havi összegének el kell érnie a hallgatói normatíva 5%-át, ami 8330 forint. A Tanulmányi ösztöndíj feltételeinek megállapítása a TVSZ szerint előírt Homogén Hallgatói Csoportokba (HHCS) sorolva történik. A hallgatók tanulmányi teljesítményének egymáshoz mért értékeléséhez Homogén Hallgatói Csoportokba való besorolás a Térítési és Juttatási Szabályzat (TJSZ) 23.§ alapján egy félévre szól és a HHCS-k kialakításakor törekedni kell arra, hogy azonos vagy hasonló tanulmányi kötelezettség alapján szerzett tanulmányi eredményeket mérjenek össze. Az így kialakított HHCS-kban a tanulmányi ösztöndíjra jogosultak minimális létszáma 5 fő. A HHCS kialakításának módját a kari hallgatói képviselők határozzák meg, és hozzák

nyilvánosságra honlapjukon legkésőbb az adott félévet megelőző szorgalmi időszak kezdetéig. (Gépészkari Hallgatói Képviselő, 2022).

A Budapesti Gazdasági Egyetemen a Budapesti Gazdasági Egyetem Hallgatói Követelmény-rendszere 90.§ szerint a tanulmányi ösztöndíj egy tanulmányi félév időtartamára adható. Tanulmányi ösztöndíjban az államilag támogatott teljes idejű képzésben részt vevő hallgatóknak legfeljebb 50%-a részesülhet oly módon, hogy az egyes hallgatóknak megállapított tanulmányi ösztöndíj havi összegének el kell érnie a hallgatói normatíva öt százalékának megfelelő összeget. A tanulmányi ösztöndíj odaítélésekor Az ösztöndíjszámítás alapja az utolsó aktív félév korrigált kreditindexe. Tanulmányi ösztöndíjban való részesülés érdekében kérelem benyújtására nincs szükség. (Budapesti Gazdasági Egyetem, 2018).

A Budapesti Metropolitan Egyetemen kapható tanulmányi ösztöndíjat az előző lezárt aktív félév tanulmányi eredménye alapján, a legmagasabb korrigált kreditindexet elérő hallgatók nyerhetik el. Egyenlőség esetén a teljes tanulmányi időre kalkulált, korrigált kreditindexet kell figyelembe venni. METU tanulmányi ösztöndíjban beiratkozási évfolyamonként (I., II., III., IV. évfolyam), munkarendenként (nappali és levelező), karonként (ÜKT és ART), illetve képzési nyelvenként félévente 3-3 fő részesülhet. A METU tanulmányi ösztöndíj mértéke megegyezik az ösztöndíjat elnyert hallgató szakán az adott félévben hatályos önköltség 33 %-ával. Pályázni nem szükséges, odaítélése automatikus, de a kiutalás feltétele, hogy a hallgatónak legyen alapértelmezett bankszámlaszáma rögzítve a Neptun rendszerben. (Pályázható ösztöndíjak | Budapesti Metropolitan Egyetemévszám nélkül). A Budapesti Metropolitan Egyetem gazdasági szakjainak önköltséges tandíja havi 335.000 forint. (METU, 2022).

A fentebb említett egyetemeken az ösztöndíj-rendszerek kismértékben eltérnek. A Budapesti Corvinus Egyetemhez képest, ahol a Tanulmányi Ösztöndíj megszerzésének feltétele a Tanulmányi ösztöndíj pályázat kérvény Neptunon keresztüli benyújtása, a fenti egyetemen általában automatikusan kiutalják az ösztöndíjat. A többi egyetemen megkapható tanulmányi ösztöndíj nagysága és elosztása is változó.

A különböző rendszereknek más-más előnyei lehetnek. Az ösztöndíj automatikus kiutalása kedvezőbb a diákoknak általánosságban, hiszen erőfeszítés nélkül hozzájutnak az ösztöndíjhoz. A kérvény leadásához köthető ösztöndíj kedvezőbb lehet az adminisztrációnak, ám káros azon diákoknak, akik a kérvény leadásának elmulasztása miatt nem jutnak ösztöndíjhoz; ezzel párhuzamosan kedvezhet azoknak, akik amiatt kapnak ösztöndíjat, mert némelyek elmulasztották a kérvény leadását. A Tanulmányi Ösztöndíj I. esetén kapható kevesebb ösztöndíj miatt

előfordulhat, hogy valaki 5.0 átlagra csupán 40.000 Ft-ot kap, míg az eggyel későbbi tanévben egyetemet kezdő hallgatók ugyanarra a teljesítményre már 70.000 Ft-ot. A Tanulmányi Ösztöndíj I. esetén azonban a hallgatók nagyobb hányada kap ösztöndíjat, így előfordulhat, hogy valaki még, az eggyel későbbi tanévben egyetemet kezdő hallgatók ugyanarra a teljesítményre pedig nem kap ösztöndíjat. Az alternatív ösztöndíjlehetőségeket vizsgálva azokat csoportosítani lehet összeg (fix keretösszeg, összegtől független), az ösztöndíjas hallgatók száma (abszolút, relatív), illetve az alapján, hogy az összeátlag, esetleg bizonyos tárgycsoportok alapján kerül kiosztásra:

	Ösztöndíjra jogosultak köre	Ösztöndíj összege	Tárgyak beszámításának módszere	Ösztöndíjasok aránya, száma
C1	2019 ősz előtt kezdett hallgatók, legalább 3,0-s átlag	8.400-40.000 Ft, havonta	kötelező*1,2+szabadon választható*1	relatív, jogosult hallgatók mediánja felett
C2	2019 ősz után kezdett hallgatók, legalább 3,8-as átlag	10.000-70.000 Ft, havonta	kötelező*1,2+szabadon választható*1	abszolút, amíg a keretösszeg tart
ELTE TTK	minden hallgató	tanegységek összege*1,8	tanegység meghatározott összege alapján, jegytől függ	abszolút, 10800 Ft feletti tanegység-összeggel
BME	minden hallgató	legalább 8330 Ft havonta	korrigált kreditindex	relatív, a Homogén Hallgatói Csoportok 50%-a
BGE	minden hallgató	legalább a hallgatói normatíva 5%-a	korrigált kreditindex	relatív, legfeljebb 50%
METU	minden hallgató	önköltség összegének 30%-a	korrigált kreditindex	abszolút, egységenként 3 fő

1. Táblázat: magyarországi egyetemek tanulmányi ösztöndíjainak jellemzői, forrás: saját gyűjtés

4. Módszertan

Kérdőívünk célja az volt, hogy felmérjük, hogyan vélekednek a hallgatók az ösztöndíjakról, hallgatói együttműködésről, és megvizsgáljuk, milyen összefüggések vannak az egyes jellemzők között, alapot szolgáltatva az elemzésre, szakirodalommal való összevetésre. A kérdőívet online formában tettük közzé, ezért a kitöltők összetételét és valódi kilétét nem tudtuk ellenőrizni, így a kutatásunk nem tekinthető reprezentatívnak, azonban a hallgatói vélekedéseket segít megérteni. A kérdőív összeállítása során Babbie tanulmánya (2017) alapján egyszerre dolgoztunk zárt és nyitott kérdésekkel is. A zárt kérdések adták kérdőívünk legnagyobb részét, hiszen könnyedén feldolgozható adatokat kaptunk ezáltal, azonban magában hordozta azt a veszélyt, hogy kutatásunkban néhány olyan tényező is ismeretlen maradjon, amit a kitöltők fontosnak találnának. Ezt a nyitott kérdésekkel próbáltuk feloldani, a kitöltőknek több lehetőséget is adtunk a véleményük kifejezésére. Kérdőívünkben törekedtünk az érthetőségre és egyértelműsége, valamint a rövid kérdések feltevésére.

Kérdőívünk 3 nagy blokkra osztható. Az első blokkban a kitöltők finanszírozási formájára, átlagára, kapott ösztöndíjaira és a Tanulmányi Ösztöndíjjal kapcsolatos megelégedettségre kérdeztünk rá. A második blokkban az ösztöndíjakhoz való hozzáállásról és a személyes motiváltsággal kapcsolatos állításokat kellett a kitöltőknek skálázniuk, ahol 1-es értéket adtak az egyáltalán nem értek egyet, 5-ös értéket pedig a teljes mértékben egyetértek állításoknak, illetve a bizonytalanok „nem tudom” opciót is választhattak. A kérdésekkel a hallgatók egyéni vélekedéseit mértük fel, amit azonban össze tudtunk hasonlítani a hallgatók csoportos jellemzőivel (pl. nem, finanszírozási forma). A 3. a kitöltők demográfiai jellemzőit kérdeztük.

4. a. A kérdőív kérdéseinek ismertetése

A 2. kérdés, miszerint „Hány olyan embert ismersz, akit átsoroltak Corvinus Ösztöndíjról önköltségesre? (pl.: 0,1,2)” azt hivatott felmérni, van-e összefüggés aközött, hogy valaki ismer-e Corvinus Ösztöndíjról átsorolt hallgatókat és az átlaga, illetve megszerzett ösztöndíjai között. A 8. kérdést, miszerint „Hány órát dolgozol hetente az egyetem mellett?”, azért tartottuk relevánsnak, mert a tanulásra fordított időre szükségszerűen negatív hatással van a munkavállalás. A 11. kérdésben megkérdeztük, hogy „Mi lenne az a konkrét összeg, ami mellett minden erőfeszítéssel a tanulással foglalkoznál?”, hogy felmérjük, mennyi összeget kellene az egyetemnek kiosztania a lelkes diákoknak, hogy a lehető legjobb szakembereket képezzen.

Az állítások között szereplő, „A potenciálisan megkapható Tanulmányi Ösztöndíj motivál a több tanulása” (12a) kérdéssel az volt a szándékunk, hogy felmérjük, milyen összefüggés van a hallgatók átlaga és aközött, hogyan vélekednek a hallgatók Tanulmányi Ösztöndíj általi motiváltság között. A „Ha a Tanulmányi Ösztöndíjon elérhető maximális összeg magasabb lenne, többet tanulnék” (12c) kérdéssel felmértük, van-e olyan hallgató, aki elégedett a Tanulmányi Ösztöndíj összegével, tehát van-e, aki úgy érzi, nem tanulna többet, ha magasabb lenne az ösztöndíj. A „A hallgatók megfelelő hányada kap Tanulmányi ösztöndíjat” (12d) kérdéssel a hallgatók szakonkénti véleménykülönbségét vizsgáltuk. Felmértük továbbá a kitöltők egyéni erőfeszítéseit (12e, 13a), illetve a szakon belüli együttműködést (13b, 13c, 13d, 13f). Hipotézisünk szerint a Corvinus Ösztöndíj bevezetése kielezettebb versenyt hozott a támogatás határán álló csoportban, így a kérdés nem csupán szakonként és nemenként, de Corvinus Ösztöndíjprogramban résztvevők és részt nem vevők közötti különbséget is szeretnénk vizsgálni ezzel. A kérdőívet kitöltő Corvinus ösztöndíjas hallgatók alacsony száma miatt sajnos nem volt érdemi lehetőségünk a hipotézis tesztelésére. A „Tisztában vagyok az ösztöndíjrendszerek kritériumaival.” (13f) és a „Ha lehetőséged nyílna rá, mit változtatnál az ösztöndíjak rendszerén?” (15) kérdésekkel a rendszerszintű átláthatóságot, egyetemi kommunikációt, illetve a hallgatók egyéni vélekedéseit vizsgáltuk.

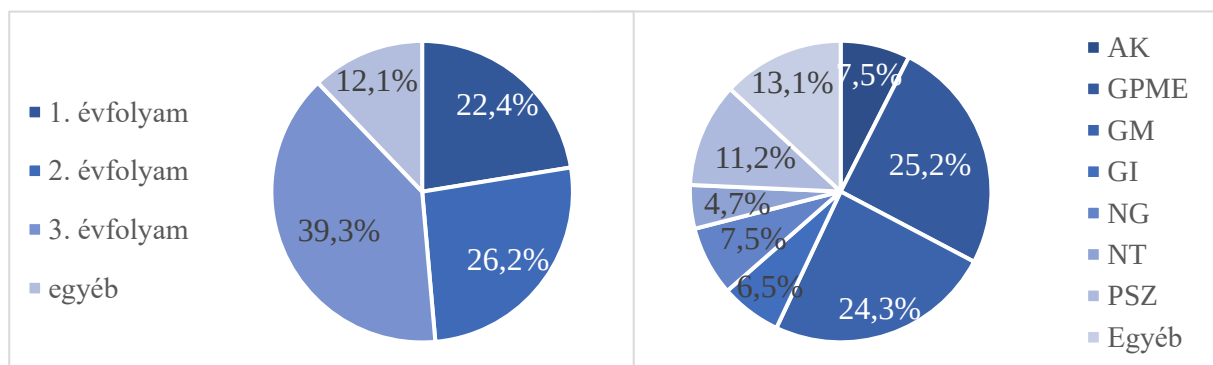
A 14. kérdéskörben a Corvinus Ösztöndíjprogrammal való elégedettséget és a kitöltők hozzáállását mértük fel. A kérdés a Corvinus Ösztöndíjprogramban résztvevőknek szólt és felmértük az egyéni vélekedéseket (14a, 14c, 14e, 14f, 14g, 14h) illetve a szaktársakról való vélekedéseket (14b, 14d). A „Mi az a három szó, ami eszedbe jut az ösztöndíjakról?” (16) kérdéssel a kitöltők asszociációit néztük, negatív vagy pozitív szavakat írnak le, illetve, hogy milyen aspektusból közelítenek az ösztöndíjak felé.

4. b. A kutatás korlátai

Kutatásunk kizárólag a Budapesti Corvinus Egyetem Tanulmányi Ösztöndíjával, illetve a Corvinus Ösztöndíjjal foglalkozik, és alapszakos hallgatókat, valamint a Gazdaság- és pénzügy matematikai elemzés képzés első 3 évfolyamát vizsgálja, azaz a később részletesen ismertetett „új” típusú tanulmányi ösztöndíjrendszert értékeli. A témához kapcsolódó adatszerzés sajnos részben sikertelen volt, csak hallgatói oldalról fértünk hozzá az egyes ösztöndíjakhoz szükséges átlagokhoz, így ezek ismertetése részben pontatlan. A Corvinus Ösztöndíj 2 és a jelenlegi Tanulmányi Ösztöndíj is 2,5 éve hatályos, így hosszútávú következtetések levonására alkalmatlan. A koronavírus átlagtorzító hatásai természetesen itt is megjelennek, ezek az elmúlt két félév ösztöndíjátlagain is jól látszanak: valamennyi, általunk vizsgált szakon alacsonyabb volt az ösztöndíjszerzéshez az idei, élő oktatás alatt elérendő átlag, mint az online oktatás alatti. A koronavírus az átsorolásokra is hatással lehetett. Az átalakulással együtt a szakok tartalma, követelményrendszere is változik. Kérdőívünket online formában továbbítottuk a kitöltőknek, így nem volt valódi ellenőrzésünk afölött, hogy valóban az illetékesek töltötték-e ki azt.

4. c. A kérdőív kitöltőinek jellemzői

A hallgatók véleményét a tanulmányi alapú ösztöndíjakról egy online kérdőív segítségével vizsgáltuk., melyet 107-en töltöttek ki. A kérdőív kérdéseit az 1. mellékletben, az azzal kapcsolatos problémákat és főbb adatokat pedig a módszertanban ismertetjük. A kitöltők között a nők aránya 62,6%, a férfiaké 37,4% volt. A kitöltők 38,3%-a saját lakásban, 28%-a albérletben és 22,4%-a kollégiumban lakik; 22,4%-a elsőéves, 26,2%-a másodéves, 39,3%-a harmadéves hallgató volt. Átlagos életkoruk 20,9 év. A kitöltők 25%-a gazdaság- és pénzügy-matematikai elemzés (GPME) szakos; 24,3%-a gazdálkodási és menedzsment (GM) szakos; 11,2%-a pénzügy- és számvitel (PSZ) szakos hallgató volt¹.

1. ábra: a kitöltők aránya évfolyam (bal) és szak (jobb) szerint

¹ A további szakok rövidítései: gazdaságinformatikus (GI), nemzetközi gazdaságtan (NG), nemzetközi tanulmányok (NT)

4. d. A Tanulmányi ösztöndíjjal való elégedettség

A Tanulmányi Ösztöndíjjal való elégedettséget 1-től 10-ig terjedő skálán mértük, a feltett kérdés: „Mennyire vagy elégedett a Tanulmányi Ösztöndíjad összegével ebben a félévben?” A kérdőív adatai alapján az elégedettséggel, mint függő változóval OLS-modellt építettünk, a modellszelekciót a Schwarz kritérium alapján végeztük. (A Schwarz-kritérium vagy bayesi információs kritérium a többinél szigorúbb a fölösleges változókkal szemben, ezért esett erre a választásunk.) Az „egyéb” ösztöndíjaknál külön vizsgáltuk az MNB Kiválósági, Diákszervezeti, Rendszeres Szociális és Demonstrátori ösztöndíjakat. Egyes változókat dummy-vá alakítottunk, referenciaváltozónak az alábbiakat véve:

Változó	Referencia
finanszírozási forma	önköltséges
lakóhely	főváros
egyetem alatti lakóhely	kollégium
hányadéves	első év
szak	GPME

2. Táblázat: a dummyvá alakított változók referenciaváltozói

4. e. Az elégedettséget meghatározó tényezők

A modellszelekcióval az alábbi modellt határoztuk meg:

3. Táblázat: az ösztöndíjjal kapcsolatos elégedettséget meghatározó változók

<i>Változó</i>	<i>Koefficiens</i>	<i>Std. hiba</i>	<i>t-teszt</i>	<i>p-érték</i>	
const	4,93991	3,49373	1,414	0,1611	
Állami finansz.	-2,08847	1,14265	-1,828	0,0712	*
Corvinus Öd.	-1,85295	1,12009	-1,654	0,1018	
2021 őszi átlag	-0,885997	0,746296	-1,187	0,2385	
2022 tavasz ösztöndíj	9,71992e-05	9,89102e-06	9,827	<0,0001	***
Dolgozik	0,0225810	0,0182605	1,237	0,2197	
Demonstrátori öd.	1,15596	0,580504	1,991	0,0497	**
Egyéb öd.	2,67294	0,768483	3,478	0,0008	***
Pot. öd. motiválná	0,378066	0,180164	2,098	0,0389	**
Öd. maximum növ. motiválná	-0,201447	0,161849	-1,245	0,2168	
Együttműködési hajlandóság	0,476115	0,249257	1,910	0,0596	*
Szaktársával kooperál	0,297716	0,259528	1,147	0,2546	
Szaktársai segítőkészek	-0,786464	0,364337	-2,159	0,0338	**
Szaktársnak segít	0,472070	0,387463	1,218	0,2265	
Mean dependent var	5,309278	S.D. dependent var	3,711920		
Sum squared resid	326,8739	S.E. of regression	1,984500		
R-squared	0,752878	Adjusted R-squared	0,714172		
F(13, 83)	19,45125	P-value(F)	5,82e-20		
Log-likelihood	-196,5579	Akaike criterion	421,1158		
Schwarz criterion	457,1618	Hannan-Quinn	435,6911		

4. Táblázat: a modellhez tartozó főbb értékek

A modellben szereplő változókat az 5. Táblázat tartalmazza:

Változó	Magyarázat	Skála
elégedettség	„Mennyire vagy elégedett a Tanulmányi Ösztöndíjad összegével ebben a félévben?”	1-10
Állami finansz.	A hallgató tanulmányai államilag finanszírozottak	1: igen; 0: nem
Corvinus Öd.	A hallgató Corvinus Ösztöndíjban részesül	1: igen; 0: nem
2021 őszi átlag	A hallgató önbevalláson alapuló, 2021-es tanév őszi féléves átlaga	1 és 5 között, 2 tizedesjegy
2022 tavasz ösztöndíj	A hallgató önbevalláson alapuló, 2022-es félév tavaszi ösztöndíja	0 és 70000 Ft között
Dolgozik	A hallgató dolgozik-e tanulmányai mellett	1: igen; 0: nem
Demonstrátori öd.	A hallgató részesül demonstrátori ösztöndíjban (2022 tavasz)	1: igen; 0: nem
Egyéb öd.	A hallgató részesül a fentiekén kívüli ösztöndíjban (2022 tavasz)	1: igen; 0: nem
Pot. öd. motiválná	„A potenciálisan megkapható Tanulmányi Ösztöndíj motivál a több tanulásra.”	1-5
Öd. maximum növ. motiválná	„Ha a Tanulmányi Ösztöndíj elérhető maximális összeg magasabb lenne, többet tanulnék.”	1-5
Együttműködési hajlandóság	„A szaktársaim között magas az együttműködési hajlandóság.”	1-5
Szaktársaival kooperál	„Szaktársaimmal kooperálok, hogy jobb jegyet szerezzünk.”	1-5
Szaktársai segítőkészek	„A szaktársaim segítőkészek.”	1-5
Szaktársnak segít	„Amennyiben a szaktársaim hozzám fordulnak segítségért, segítek nekik.”	1-5

5. Táblázat: az egyes változók magyarázata és skálája

A modellben a White-teszt teszt alapján a homoszkedaszticitás teljesül (a p-érték 0,44). Egzaktsági multikollinearitás nincs, a nem szigorú multikollinearitást Wald tesztel vizsgáltuk, a modellben ez sem áll fent (valamennyi változó értéke 5 alatt van). A hibanormalitás nem teljesül. Az RESET-teszt alapján a modell illeszkedése jó (a p érték 0,143). A modell legfőbb korlátja az alacsony mintaelemszám, a tisztítás során a 107 fős mintából csak 97 maradt. A változóiban természetesen megjelenik a keresztthatás: az ösztöndíjra befolyással bír a hallgató átlaga. A kevés elem miatt 10%-os szignifikanciaszinten vizsgáljuk a változókat. A szignifikáns változók: a hallgató állami finanszírozása (10%); 2021 őszén részesült ösztöndíjban (1%); demonstrátori ösztöndíjat kap (5%); egyéb ösztöndíjban részesül (1%); a potenciálisan megkapható tanulmányi ösztöndíj motiválná (5%); szaktársaival hajlandó együttműködni (10%) és szaktársai segítőkészek (5%).

5. Az egyes hallgatói csoportok elégedettsége

5. a. A hallgatók szociális helyzete, jellemzői a modellben

A modell alapján az elégedettség és a hallgatók neme közötti összefüggés nem szignifikáns, viszont egyes kérdésekben szignifikánsan különbözik a hallgatók nemek szerinti eloszlása; ezt a következő fejezetben vizsgáljuk. A szakirodalomban többször felbukkan a hátrányos helyzetű hallgatók kontraszelekciója az ösztöndíjak által (pl. Heller et al., 2004), ezért érdemes itt is megemlíteni. A relatíve alacsony anyagi lehetőségekkel rendelkező hallgatókat expliciten nem tudjuk meghatározni, azonban egyes jelzőkkel tudunk becsülni: azok a hallgatók számíthatnak hátrányos helyzetűnek, akik Rendszeres Szociális Ösztöndíjban részesülnek, faluból, községből jönnek, illetve kollégisták. Ezeket a csoportokat varianciaanalízissel vizsgálva megállapítható, hogy eloszlásuk páronként megegyezik, és az elégedettséget vizsgálva egyik csoportnak sem tér el szignifikánsan az értékelése. A nemzetközi szakirodalomtól való eltérést magyarázhatják a vizsgált egyetemekenél kisebb anyagi különbségek.

5.b. A Tanulmányi Ösztöndíjjal kapcsolatos elégedettség nemek szerinti megoszlása

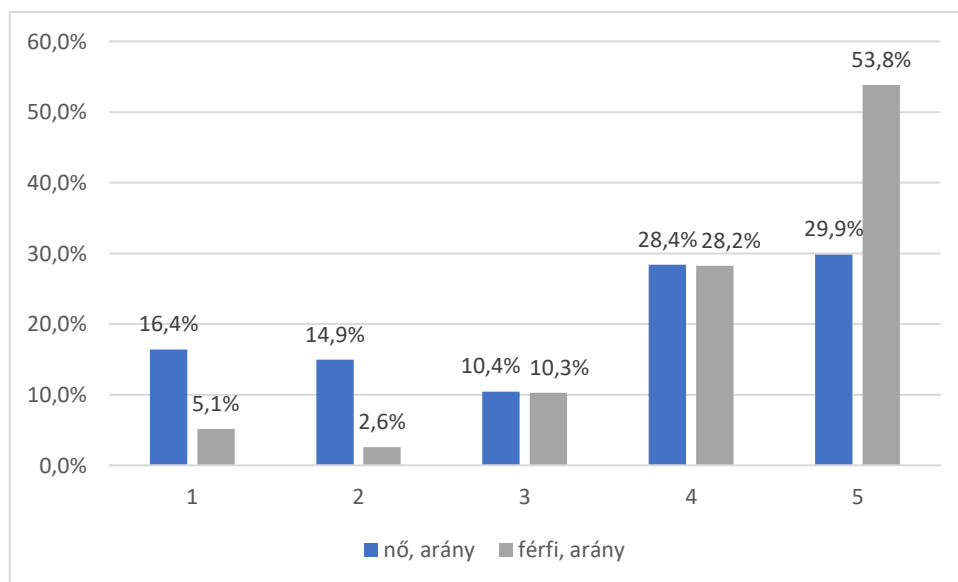
Több nemzetközi kutatás (pl. Angrist, Lang és Oreopoulos, 2009) következtetései között szerepel a női és férfi hallgatók eltérő motivációja, befektetett energiája, ezért kutatásunk szempontjából is érdemes megvizsgálni, van-e kapcsolat a hallgató neme és eredményei, motivációja között. Korábban említettük, hogy a kérdőív kitöltőinek 62%-a nő és 38%-a férfi. A két minta átlaga (nő, férfi) 4,52 és 5,57; szórásuk 0,495 és 0,410, az átlagok nemenkénti eloszlása homogenitásvizsgálat alapján 5%-os szignifikanciaszinten azonos (a próbafüggvény értéke: $\chi^2 =$

$5,23 < c_f = 9,49$). Az egyes eloszlások különbözőségét egytényezős varianciaanalízissel végeztük, a nullhipotézis H_0 =a két eloszlás azonos, az alternatív hipotézis H_1 =a két eloszlás nem azonos.

Az ösztöndíjjal való elégedettség átlaga a nőknél 5,39 pont, míg a férfiaknál 5,55 pont, azonban eloszlásuk azonos (a p-érték 0,83). Jelentős különbség mutatható viszont ki a nemek között a „Mi az a három szó, ami eszedbe jut az ösztöndíjakról?” kérdés válaszaiban: az ezt megválaszó férfi hallgatók által adott pozitív és negatív asszociációk száma lényegében megegyezik, míg a nők inkább pozitív válaszokat adtak. (A pozitív, negatív és semleges válaszok kategorizálását az 5. g. 2-es részben fejtettük ki.)

5. b. 1. A Tanulmányi Ösztöndíj motivációs hatása a különböző nemű hallgatókra

A tanulmányi ösztöndíj motivációs hatásával kapcsolatban jelentős különbség mutatkozik a nemek között: a kérdésre adott válaszok alapján a női hallgatók átlaga 3,40, míg a férfiaké 4,23, a nemek közötti eloszlás 5%-on szignifikanciaszinten nem azonos (a p érték 0,03). A férfi hallgatókat a kérdőív alapján jobban motiválja az ösztöndíjszerzés lehetősége. A különbség a jelenlegi ösztöndíjjal egyáltalán nem elégedett (az azt firtató kérdésre 1-es választ adó) hallgatók körében még élesebb: ott a női hallgatók válaszainak átlaga 2,77, míg a férfiaké 4,08.

2. ábra: Az "A potenciálisan megkapható Tanulmányi Ösztöndíj motivál a több tanulásra." kérdésre adott válaszok nemenkénti megoszlása

A „hallgatók megfelelő hányada kap Tanulmányi Ösztöndíjat” állítással egyik csoport sem ért egyet, ám a női hallgatók inkább elégedetlenek (átlaguk 2,00 a férfiaké 2,44). (A két eloszlás különbözősége nem szignifikáns, azonban 0,107-es p-értékkel a 10%-os szignifikanciaszint határán van, és az elemszám alacsony.) A nemek egyaránt inkább egyetértenek azzal, hogy több

hallgató kapjon (összegben kevesebb) kevesebb tanulmányi ösztöndíjat, és ezzel párhuzamosan elutasítják, hogy kevesebben kapjanak (magasabb összegű) ösztöndíjat. A kooperációt vizsgáló kérdésekre adott válaszok átlaga sem tér el jelentősen a nemek között, egyedül a segítőkészséggel kapcsolatosban van szignifikáns különbség: a férfi hallgatók átlagosan 4,23, míg a nők 3,89 értékben értenek egyet az állítással (a p-érték 0,074, 10%-os szignifikanciaszinten elutasítjuk a nullhipotézist). Az ösztöndíjrendszer kritériumainak ismerete szintén a határon van, 0,106-os p-értékkel, a női hallgatók átlagosan tájékozottabbnak tűnnek.

Összességében a nemek szerinti bontást vizsgálva kijelenthető, hogy a férfi hallgatókat jobban motiválja az ösztöndíjszerzés lehetősége, és szignifikánsan elégedettebbek is a jelenlegi ösztöndíjjal, bár (a nőkkel együtt) szeretnék, hogy a hallgatók nagyobb része jusson hozzá. A férfi hallgatók inkább érzik úgy, hogy hallgatótársaik segítőkészek. Az eredmény egybevág a szakirodalommal, Angrist és társai (Angrist, Lang és Oreopoulos, 2009) kutatásának alapján a pénzjutalommal nem járó ösztöndíjakat elsősorban női hallgatók vették igénybe, tehát motivációjuk kevésbé a pénz köré csoportosult, ez jelenik meg a kérdőív adataiban is.

Kérdés	átlag		variancia		p-érték
	nő	férfi	nő	férfi	
A potenciálisan megkapható ösztöndíj motivál a több tanulásra	3,402985	4,230769	2,153324	1,182186	0,003
Ha Tanulmányi Ösztöndíjat kapnék, nem dolgoznék, vagy kevesebbet dolgoznék.	2,935484	3,117647	2,553146	2,106952	0,583
Ha a Tanulmányi Ösztöndíjon elérhető maximális összeg magasabb lenne, többet tanulnék.	3,380952	3,648649	2,336406	1,456456	0,365
A hallgatók megfelelő hányada kap Tanulmányi ösztöndíjat.	2	2,435897	1,551724	1,883941	0,107
Igyekeztem már jobb jegyet szerezni csupán a Tanulmányi Ösztöndíj megszerzése érdekében.	3,703125	3,948718	2,021577	1,892038	0,391
Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest több tanuló kapna kevesebb Tanulmányi Ösztöndíjat.	3,050847	3,083333	2,11806	1,85	0,914
Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest kevesebb tanuló kapna magasabb Tanulmányi Ösztöndíjat.	1,984375	1,948718	1,571181	1,576248	0,889
A jobb jegy érdekében bevetek minden, illegális eszközt (sűgás, csalás, puskázás)	2,41791	2,7	1,762099	1,85641	0,295
A szaktársaim között magas az együttműködési hajlandóság.	3,848485	3,95	1,330536	0,715385	0,630
Szaktársaimmal kooperálok, hogy jobb jegyet szerezzünk.	3,716418	4	1,085029	1,282051	0,190
A szaktársaim segítőkészek.	3,893939	4,225	1,050117	0,486538	0,074
Amennyiben a szaktársaim hozzám fordulnak segítségért, segíték nekik.	4,369231	4,45	0,642788	0,510256	0,603
Tisztában vagyok az ösztöndíjrendszerek kritériumaival.	3,96875	3,615385	0,983135	1,40081	0,106
Mennyire vagy elégedett a Tanulmányi Ösztöndíjad összegével ebben a félévben?	5,38806	5,55	14,27137	13,38205	0,829
Mi lenne az a konkrét összeg, ami mellett minden erőfeszítéssel a tanulással foglalkoznál?	106416,7	111153,8	14,27137	13,38205	0,722943

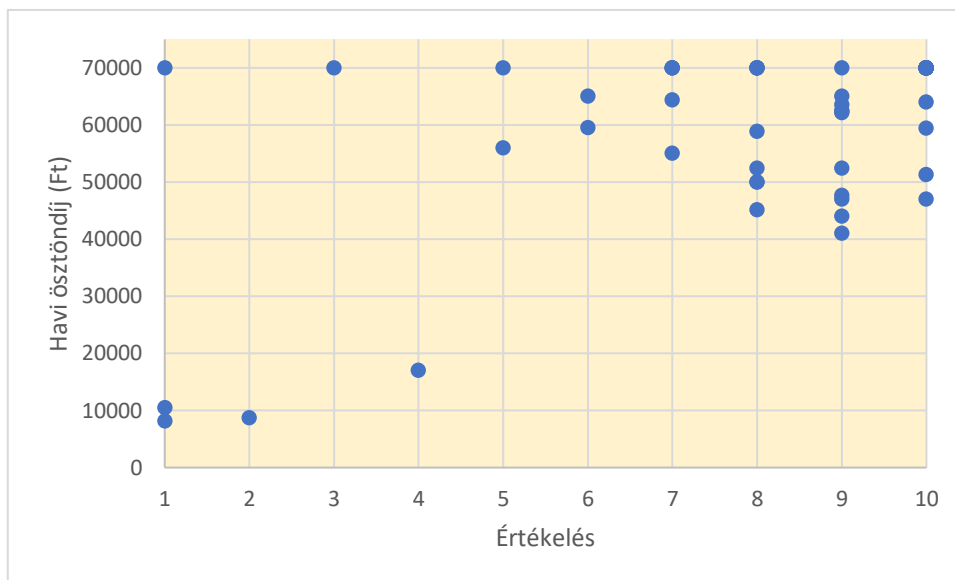
6. Táblázat: az egyes állítások nemenkénti bontása

5. c. A kapott ösztöndíj, az átlag és az elégedettség kapcsolata

A kérdőívben az előző két félév (2020/21 tavasz, illetve 2021/2022 őszi) átlagát kérdeztük, az eredményeket némileg torzítja, hogy a hallgatók vegyesen adtak meg ösztöndíj- illetve egyszerű átlagot. A felépített modell alapján az elégedettséget az átlag nem befolyásolja szignifikánsan, azonban egyes jellemzőit érdemes kiemelni. (Áttételesen az átlagnak is jelentős hatása van: az – 1%-on is szignifikáns – ösztöndíjak összege elsősorban attól függ.) Az adott elégedettségi értékek és a legutóbbi, őszi átlag gyengén pozitívan korrelál (0,256). (Az előző, tavalyi tavaszi

félévvvel lényegében nem korrelál az elégedettség.) Az 5,0 őszi átlaggal rendelkezők értékelése átlagosan 8,276, tehát a kutatásban részt vevő kitűnő tanulók elégedettek az ösztöndíjjal. A 3,5 alatti átlaggal rendelkező tanulók értékelése az alacsony mintaelemszám miatt csak korlátozottan releváns, a többi adatról elmondható, hogy minél közelebb van valaki az ösztöndíjhatárhoz, annál kevésbé elégedett, viszont amint elnyerte azt, jelentősen javul az értékelése (lásd: táblázat).

A kérdőívből épített modell alapján a tavaszi félévi ösztöndíjmennyiség 1%-on szignifikáns, az alacsony koefficiens oka, hogy a megadott összeg tízezres nagyságrendű (tehát ha 10.000 Ft-ban határoznánk meg az összeget, az együttható 0,97 lenne. A kérdőív alapján azok a hallgatók elégedettebbek a jelenlegi rendszerrel, akik maguk is hasznélvezői annak, ez alátámasztja a hipotézisünket. Ugyanakkor a Corvinus ösztöndíjas finanszírozási formának nincs szignifikáns hatása az elégedettségre, a referenciaként vett önköltséges hallgatókhoz képest. A legutóbbi (2021 őszi) átlagot vizsgálva az állami és Corvinus ösztöndíjas finanszírozási formában tanulók eloszlása azonos (egytényezős varianciaanalízis alapján, a p-érték 0,426). Az állami ösztöndíjjal tanulók szignifikánsan (a p-érték 0,071) elégedetlenebbek a Tanulmányi Ösztöndíjjal, mint a referenciának vett önköltséges hallgatók és a velük azonos eloszlású Corvinus-ösztöndíjasok. Ennek lehetséges oka, hogy az önköltségesek a tanulmányaikért közvetlenül fizetnek, így jobban örülnek az esetleges juttatásnak. A Corvinus ösztöndíjas hallgatók elégedettségének vizsgálata további kutatást igényel, esetleg a szigorúbb bennmaradási feltételek mellett kevésbé tűnik igazságtalannak az ösztöndíj.

3. ábra: a pozitív összegű ösztöndíjat kapó hallgatók elégedettsége (1-10-es skálán)

5. d. Az ösztöndíjra jogosultak száma, az optimális ösztöndíjösszeg

A tanulmányi ösztöndíjat elsősorban két szempont határozza meg: hányan jogosultak rá, illetve milyen összegben. A jelenlegi ösztöndíjrendszert ismertettük (3.a. fejezet), most elsősorban a hallgatók értékelését vizsgáljuk. A kérdőívben konkrét összegre vonatkozó kérdést is feltettünk, a „Mi lenne az a konkrét összeg, ami mellett minden erőfeszítéssel a tanulással foglalkoznál?” kérdés arra az optimális pénzmennyiségre vonatkozik, ami mellett a tanuló motiválva érezné magát. A kitöltők egy része erre nem számszerű választ adott, hanem részben a belső motivációját nevezte meg a tanulás okaként, részben a Corvinus Ösztöndíj kedvezményezettjei között maradást. Az összeget megadó hallgatók alapján a javasolt ösztöndíjak átlaga 110.208 Ft, a medián és a módusz egyaránt 100.000 Ft, eloszlásuk balra ferde, a normális eloszlásnál csúcsosabb. A viszonylag gyakori 100.000-es összeg oka lehet a szám „kereksége”. Kijelenthető, hogy a hallgatók nagy része (60,7%-a) a jelenlegi 70.000 Ft-os maximumnál többet szeretne, 6,5%-a elégedett azzal (többen külön jelezték, hogy a mostani összeg reális), míg 22,4%-a kevesebbrel is elégedett lenne (és 10,4%-a nem adott összegszerű választ). Az átlaggal összehasonlítva gyenge pozitív korrelációt (0,206) figyelhetünk meg a kitöltők legutóbbi (2021 őszi féléves) átlaga és a javasolt ösztöndíjösszeg között, az azelőtti átlaggal korrelálatlan a javasolt összeg, azaz a döntésben kizárólag a legutóbbi tapasztalat játszott szerepet.

Gyenge negatív korrelációt figyelhetünk meg a „Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest több tanuló kapna kevesebb Tanulmányi Ösztöndíjat” és az átlagok között, tehát egy hallgató, amennyiben magasabb az átlaga, nem szeretné, hogy kevesebb ösztöndíjat kapjon. Ezzel

ellentétben a „Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest kevesebb tanuló kapna magasabb Tanulmányi Ösztöndíjat” állítás és a hallgatók által elért átlagok között nem figyelhető meg jelentős korreláció, tehát átlagtól független, hogy valaki miként vélekedik erről.

Kutatásunkban feltettük, hogy az ösztöndíjra fordítható keret adott, így, ha a hallgatók nagyobb része részesül ösztöndíjban, a kapható összeg szükségszerűen csökken (és fordítva). A kérdőív két kérdése foglalkozik ezzel, a hallgatók egyetértését vizsgálva: „Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest kevesebb (több) tanuló kapna magasabb (alacsonyabb) Tanulmányi Ösztöndíjat.” A modell alapján egyik kérdés sem szignifikáns az elégedettséget vizsgálva, azonban a későbbiekben (a motivációval kapcsolatos visszajelzéseknél – 7. fejezet) ismertetjük a belőlük levonható következtetéseket.

5. e. Más ösztöndíjak hatása a hallgatók elégedettségére

Az elégedettséget vizsgáló modell alapján két, a Tanulmányin kívüli ösztöndíjjal kapcsolatos jellemző is szignifikáns: egyrészt a Demonstrátori Ösztöndíj kedvezményezettjei 5%-os szignifikanciaszinten viszonylag nagy (1,16), másrészt az egyéb ösztöndíjat kapók 1%-os szignifikanciaszinten még nagyobb (2,67) koefficienssel szignifikánsan pozitívabban gondolkodnak a tanulmányi ösztöndíjról. A Demonstrátori Ösztöndíj magyarázata lehet egyrészt kereszthatás: a demonstrátorok jellemzően jobb átlaggal rendelkeznek, így nagyobb eséllyel kapnak ösztöndíjat. Másrészt maga a Demonstrátori Ösztöndíj összege a Tanulmányi Ösztöndíjhoz képest meglehetősen alacsony, 40.000 és 100.000 Ft közötti összeg (Budapesti Corvinus Egyetem, 2022c), ehhez képest magasnak tűnik a Tanulmányi Ösztöndíj havonta nagyságrendileg ekkora juttatása. Az „egyéb ösztöndíjak”-ban jellemzően a Bursa Hungaricát, illetve Nemzeti Felsőoktatási Ösztöndíjat kapó hallgatók részesülnek. A minta nagyon alacsony (összesen nyolc hallgató ilyen), így a relevanciája is kérdéses. Day és Allen kutatása (2004) szerint a mentori kapcsolatok hozzájárulhatnak a sikeres egyetemi tanulmányokhoz, ezekre esetleg a Diákszervezeti Ösztöndíjakból tudunk következtetni, ám az nem bizonyult szignifikánsnak. A Nemzeti Felsőoktatási Ösztöndíj 40.000 Ft-os összege kisebb a megkapható Tanulmányi Ösztöndíjnál, így az azt megnyerő hallgatóknak ez utóbbi is vonzónak tűnhet.

5. f. Kooperáció a szakokon belül

A kutatásunkban arra is keressük a választ, hogy a jelenlegi ösztöndíjrendszer mellett hogyan alakul a szakokon belüli együttműködés, segítik-e egymást a hallgatók. A kérdőív igyekezett ezt felmérni, 4 (1-től 5-ig értékelendő) állítás foglalkozott ezzel:

- A szaktársaim között magas az együttműködési hajlandóság.

- A szaktársaim segítőkészek.
- Szaktársaimmal kooperálok, hogy jobb jegyet szerezzünk.
- Amennyiben a szaktársaim hozzám fordulnak segítségért, segítek nekik.

Az első kettő állítás általános benyomással kapcsolatos, a harmadik a kitöltő hajlandóságát mutatja az együttműködésre, míg a negyedik a (racionális érdekeivel akár ellentétes) segítségnyújtást vizsgálja. Az első kérdés 10%-on szignifikáns, a kapcsolat iránya pozitív. A második kérdés a Tanulmányi Ösztöndíjjal való elégedettséget vizsgálva 5%-on szignifikáns, koefficiense -0,79, tehát a változónak magas magyarázóereje van, és a kapcsolat negatív. Ennek lehetséges magyarázata, hogy a társaikkal jobban együttműködő hallgatók adott esetben több ösztöndíjast ismernek, de maguk nem kapnak, ugyanakkor az általános benyomással való pozitív kapcsolat ennek némileg ellentmond. A kérdőívek válaszai alapján az elmúlt két félév tanulmányi átlagát vizsgálva nem mutatható ki kapcsolat az átlag és a segítőkézség, kooperáció között.

5. g. Motiváció és elégedettség, hallgatói vélemények

5. g. 1. Tudásért vagy ösztöndíjért tanulunk?

A szakirodalomban említett kanadai kísérlet (Angrist, Lang és Oreopoulos, 2009) egyik fontos megfigyelése, hogy a mentorálást elsősorban azok a hallgatók vették igénybe, akik a jobb jegyért pénzt kaptak (a kutatásban ez a kombinált csoport volt), azok, akik nem, kevésbé. A kérdőívben ennek vizsgálatával 3 állítás foglalkozik:

- A potenciálisan megkapható Tanulmányi Ösztöndíj motivál a több tanulásra.
- Ha a Tanulmányi Ösztöndíjon elérhető maximális összeg magasabb lenne, többet tanulnék.
- Igyekeztem már jobb jegyet szerezni csupán a Tanulmányi Ösztöndíj megszerzése érdekében.

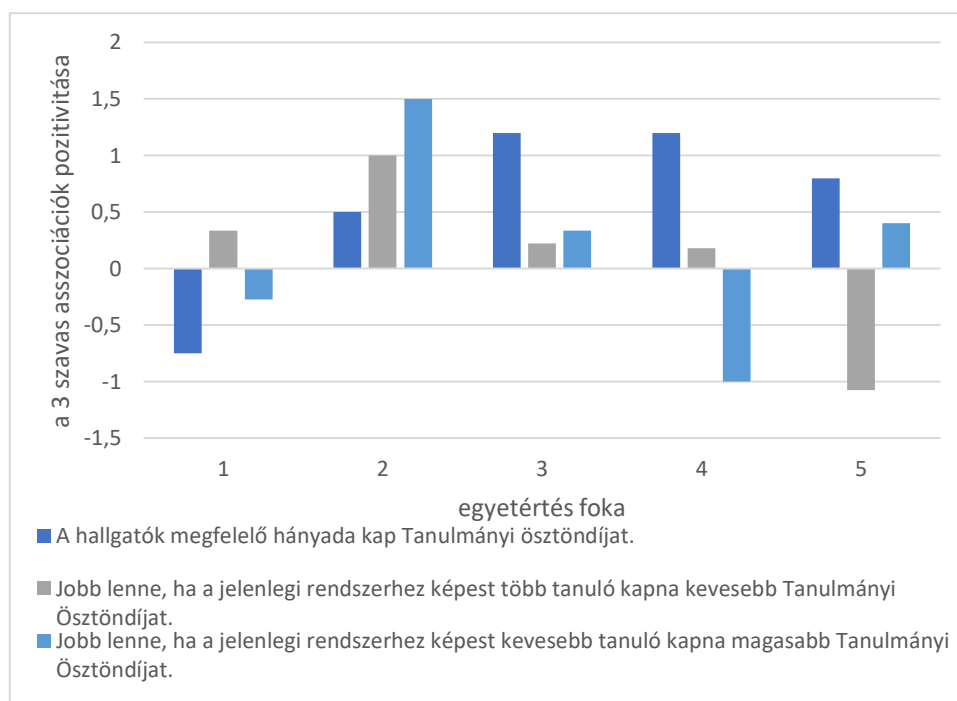
Ezen felül a „A jobb jegy érdekében bevetek minden, illegális eszközt (súgás, csalás, puskázás)” állítás is köthető az ösztöndíjszerzéshez, a puskázás nem a nagyobb tudásmennyiség megszerzéséhez, inkább a jobb jegyhez, és ezáltal a magasabb várható ösztöndíjhoz kapcsolódik.

A potenciális ösztöndíj motiváló hatása, és az ösztöndíjjal való elégedettség 5%-on szignifikáns, és a kapcsolat iránya pozitív, a magukat inkább motiválva érző hallgatók elégedettebbek a jelenlegi ösztöndíjrendszerrel. Ebből a szempontból tehát kijelenthető, hogy a Tanulmányi Ösztöndíj azokat a hallgatókat szólítja meg sikeresen, akik maguk is motiváltak.

5. g. 2. A hallgatói asszociációk vizsgálata

Az utolsó kérdésben arra voltunk kíváncsiak, milyen asszociációt ébreszt a kitöltők között az ösztöndíjak témaköre. Arra a nyitott kérdésre, hogy: „Mi az a három szó, ami eszedbe jut az ösztöndíjakról?”, 64 válasz érkezett, nagyrészt elvárt minőségben, 7 válasz kivételével a meghatározott 3 szavas limitet betartva.

A kapott kifejezéseket többféle módon elemeztük. Először a szavakat saját megítélésünk szerint három kategóriába csoportosítottuk. Az első csoport azon szavak voltak, amikhez egy pozitív megítélés tartozott, ilyenek voltak: pénz, öröm, segítség, szorgalom, elismerés. A második csoportba soroltuk azokat a szavakat, amik semleges, vagy akár pozitív akár negatív fennhanggal is jellemezhetőek, például: tanulás, szerencse, verseny, kiváltság. A harmadik csoport az egyértelműen negatív vonzattal rendelkező szavak voltak, úgy, mint: stressz, lehetetlen, átgondolatlan, bizonytalan, nyomás, bonyolult, kevés. A 64 kitöltő között 13 diák válaszolt három, egyértelműen negatív és 15 diák válaszolt három egyértelműen pozitív kifejezéssel. A szavak körülbelül 45%-a pozitív, 40%-a negatív jelleget mutatott. Az ösztöndíj mértékével összehasonlítva (3. ábra) egyrészt teljesül az a triviálisnak mondható megállapítás, hogy azoknak a kitöltőknek, akik szerint a hallgatók megfelelő hányada kap ösztöndíjat, az asszociációik is elégedettek. Fordított kapcsolat figyelhető meg az ösztöndíjra jogosultak bővítésével (és így az egy főre jutó összeg csökkenésével) kapcsolatban: a pozitív asszociációt adó kitöltők kevésbé szeretnék ezt, és az elégedetleneknek negatív szavak jutnak eszébe. Az ezzel ellentétes tartalmú kifejezés érdekes módon nem ellentétes hatású.

4. ábra: a tanulmányi ösztöndíj kedvezményezettjeinek értékelése, és a 3 szavas asszociációk pozitívításának kapcsolata

A szavakat vizsgálva szembetűnő volt, hogy bizonyos kategóriákba sorolhatók a válaszok. Különböző kategóriákat alakítottunk ki és megnéztük, milyen az adott kategóriákba érkező válaszok aránya. Ezzel azt vizsgáltuk, milyen aspektusból közelítenek a diákok az ösztöndíjak felé. Nyolc féle kategóriát alkottunk, ezek az ösztöndíjakhoz való hozzáállást fejezték ki a pénz, méltányosság, motiváció, bürokrácia, mérték, verseny, stressz és kiváltság aspektusából. Egy szót akár több kategóriába is besoroltunk. Számos esetben egy kitöltő mindhárom szava ugyanarra az egy kategóriára irányult, például a pénz jellegére vagy mértékére.

A 182 beérkezett szóból 52 szó irányult az ösztöndíjak, mint pénz kifejezés leírására. Ebbe a kategóriába soroltuk többek között a pénz, segítség, jövedelem, jutalom és bónusz szavakat, illetve a pénz mértékére vonatkozó kifejezéseket. A szavak közel 18%-a a motiváció kérdésköréhez kapcsolódott, ahol arra voltunk kíváncsiak, a kitöltők asszociálnak-e az ösztöndíjak motivációs hatásaihoz. Ebbe a kategóriába soroltuk többek között a motiváció, elismerés, ösztönzés, demotiváló és korrupció szavakat is. A kitöltők 15,4%-a foglalkozott az ösztöndíjak méltányossági kérdéseivel, amiket például a méltánytalan, igazságtalan, kitüntetés, nem fair és kiváltság szavakkal jeleztek. 26 szó, tehát a szavak közel 14 százaléka a bürokratikus jellegét emelte ki az ösztöndíjaknak, például átláthatatlan, kaotikus, bonyolult, információhiány, késik, átgondolatlan és elérhetetlen szavakkal jellemezték azt. A kitöltők asszociáltak továbbá 25 szóval az ösztöndíj mértékére többek között a kevés, magas, bizonytalan, késik, többet és nincs kifejezésekkel, valamint 24 szóval az ösztöndíjak verseny-jellegére: verseny, nyomás, küzdelem,

kirekesztő, teljesítmény, csalás, hátráltatja a kooperációt és csapatmunkát szavakkal. 19 kitöltő gondolt az ösztöndíjakra, mint potenciális stressz-forrásokra a stressz, nehéz, bonyolult, érdektelenség és elérhetetlen kifejezésekkel. 24 szó pedig társítható volt egy kiváltságos jelleggel, ebbe a kategóriába pedig többek között a következő szavakat soroltuk: jutalom, elismerés, kiváltság, presztízs és kitüntetés.

A hallgatói vélemények összességében pozitívnak mondhatóak, azonban jelentős megosztottságot mutatnak. A negatívan asszociáló hallgatók elsősorban az ösztöndíj megkapásának esetlegessége miatti stressz, illetve a méltánytalansággal kapcsolatos szavakat adtak meg. Jelentős volt az ösztöndíjjal kapcsolatos kommunikációt, annak átláthatatlanságát említők száma, ennek kezelésével az értékelés javulását lehetne elérni, akár a jelenlegi ösztöndíjrendszer változtatása nélkül is.

5. g. 3. Hallgatói visszajelzések a Tanulmányi Ösztöndíjról

A hallgatóknak kérdőívben a 15-ös, „Ha lehetőség nyílna rá, mit változtatnál az ösztöndíj rendszerén?” kérdésben a hallgatóknak közvetlenül is lehetőségük volt ajánlásokat megfogalmazni. A lehetőséggel a kitöltők 49%-a, 50 kitöltő élt, ami önmagában is mutatja a téma iránti érdeklődést. A kitöltők inkább elégedetlenek (az elégedettségi átlaguk 4,96 a teljes minta 5,44-es átlagával szemben). A leggyakoribb javaslat az ösztöndíjösszeg növelése, ezt 14 hallgató ajánlotta, közülük heten jelezték, hogy az egy ösztöndíjasnak juttatott összeg csökkenése árán is. Nyolcan javasoltak szakbontást, azaz az egyes szakok eltérő értékelését például a nehézség alapján. Érkezett javaslat lépcsős ösztöndíjrendszerre, illetve a tárgyak eltérő súlyozására (ezt a jelenlegi ösztöndíjrendszer részben figyelembe veszi a kötelező tárgyak 1,2-szeres súlyozásával). Többen kritizálták az ösztöndíj átláthatatlanságát, említették a bizonytalansággal járó stresszt. Öt hallgató jelezte, hogy elégedett a jelenlegi ösztöndíjjal, illetve nem változtatna azon. Ez alapján érdemes megvizsgálni az ösztöndíjban részesülő hallgatók arányának növelését, bár óvatosságra int, hogy a felépített modell alapján nem szignifikáns az ezt vizsgáló állítás hatása az elégedetlenségre. A szakok nehézségének vizsgálatára nehéz objektív mércét felállítani, azonban ennek vizsgálata alkalmas lehet a dolgozat továbbgondolására, és a differenciálás hallgatói igénye fennáll.

6. Eredmények, további kutatási lehetőségek

A kérdőívet kitöltő hallgatók általában elégedettek a Tanulmányi Ösztöndíjjal, bár nagy részük (60,7%) magasabb összeget határozott meg optimálisként. A javasolt összeg és általában az elégedettség a legutóbbi átlagtól, illetve azért kapott ösztöndíjtól függött, a korábbiak nem voltak szignifikánsak. Kutatásunk megerősítette a hipotézisünket, miszerint elsősorban a jobb átlagú hallgatók motiváltak a Tanulmányi Ösztöndíj megszerzésére, a Tanulmányi Ösztöndíj értékelése, és a motiváltság között is szignifikáns pozitív kapcsolatot figyelhetünk meg. A hallgatók elégedettsége a finanszírozási formától is függ: az állami finanszírozású hallgatók elégedetlenebbek, mint Corvinus ösztöndíjas vagy önköltséges hallgatók. Az elégedettséget vizsgálva kijelenthető, hogy a hallgató társadalmi státusza, vélhető anyagi helyzete nem szignifikáns. A hallgatókat nemek szerinti bontásban vizsgálva motivációs különbség figyelhető meg: a női hallgatókat kevésbé motiválja az ösztöndíjszerzés lehetősége, habár a Tanulmányi Ösztöndíjjal kapcsolatban nemtől független az elégedettség. A hallgatók általában pozitív, jellemzően a pénzhez köthető asszociációkat kötnek a Tanulmányi Ösztöndíjhoz, és a negatív vélemények egy része is megelőzhető lenne a folyamat átláthatóbbá tételével.

Sajnos a Corvinus Ösztöndíj hatását nem sikerült érdemben vizsgálni az alacsony mintaelemszám, illetve információhiány miatt. A helyzet remélhetőleg (az egyre több ösztöndíjassal) javulni fog, alapot teremtve újabb kutatásokra. Moller és Sheldon (2019) kutatása alapján láttuk, hogy a sportösztöndíjas hallgatók az egyetem elvégzése után a sportot kevesebb érdeklődéssel űzték, mint azon hallgatók, akik nem rendelkeztek sportösztöndíjjal. Kutatásunk továbbgondolása gyanánt érdemes lehet megvizsgálni, hogy létezik-e ilyen kapcsolat nem csupán a sport, hanem az egyetemi tanulmányokhoz kötődő ösztöndíjak hatását a szakterület iránti későbbi érdeklődésre vagy akár az emberi kiegészítésre és a pályaelhagyásra. Kutatásunkban nem foglalkoztunk a diákok motivációinak mélyebb okaival (megélhetési nehézségek, szülői nyomás stb.), kutatásunk továbbfejlesztésére alkalmas ezen aspektus vizsgálata. Továbbfejlesztési lehetőséget vonz még maga után az tanulmányi alapú ösztöndíjak, mint a teljesítménymenedzsment részei; milyen alternatív lehetőségek állnak rendelkezésre, milyen időszakonként érdemes felülvizsgálni, milyen visszacsatolás lehetne megfelelőbb a tanulmányi típusú ösztöndíjaknál.

Összegzés

Dolgozatunkban ismertettük a tanulmányi típusú ösztöndíjak főbb jellemzőit, összehasonlítottuk a Budapesti Corvinus Egyetemen elérhető Tanulmányi Ösztöndíjat más, budapesti egyetemeken elérhetőekkel. Az ösztöndíjak szerepet kaphatnak az intézmények azon törekvéseiben, hogy az egyetem magas színvonalát szignálózni szándékozó magas tandíját ellensúlyozzák és így elegendő számú hallgatóval rendelkezessenek (Brint és Clotfelter, 2016). A teljesítmény alapú ösztöndíjaknak nincs a hallgatók sikerességére vonatkozó egyértelmű hatása (Patel és Rudd, 2012). Az ösztöndíjak a teljesítménymenedzsment részeként felfoghatók, mint a teljesítménymenedzsment ösztönzői.

Kutatási kérdésünk az volt, hogy a Budapesti Corvinus Egyetem tanulmányi alapú ösztöndíjával mennyire elégedettek a hallgatók, illetve hogyan hat a hallgatók motivációira és erőfeszítéseire. Előzetes hipotézisünk szerint a Tanulmányi Ösztöndíjat elsősorban a jobb eredményű hallgatók tekintik motiválónak, míg a rosszabb átlaggal rendelkezők elégedetlenek azzal. A kérdőív igazolta hipotézisünket, a modell alapján a hallgatók elégedettsége a legutóbbi ösztöndíjuk összegétől, a finanszírozási formától, más ösztöndíjak hatásaitól, valamint a szakon belüli együttműködéstől függ. Kutatásunkat kérdőív segítségével végeztük, nyitott és zárt kérdések felhasználásával. Az ebből kinyert adatokból OLS-regressziós modellt építünk a szignifikáns változók meghatározásának céljából, hogy feltárjuk a diákok motivációit. A kutatás korlátait figyelembe véve a vizsgálataink alapján az állami finanszírozású hallgatók elégedetlenebbek, mint Corvinus ösztöndíjas vagy önköltséges hallgatók. A női hallgatókat kevésbé motiválja az ösztöndíjszerzés lehetősége, ám a Tanulmányi Ösztöndíjjal kapcsolatban nemtől független az elégedettség. A hallgatók általában pozitív, jellemzően a pénzhez köthető asszociációkat kötnek a Tanulmányi Ösztöndíjhoz, és a negatív vélemények egy része is megelőzhető lenne a folyamat átláthatóbbá tételével. Kutatásunk továbbgondolásának egyik útja lehet a hallgatók motivációinak mélyebb okainak feltárása (megélhetési nehézségek, szülői nyomás stb.).

Forrásjegyzék

- Anand, P., Mizala, A. és Repetto, A., 2009. Using school scholarships to estimate the effect of private education on the academic achievement of low-income students in Chile. *Economics of Education Review*, 28(3), pp.370-381.
- Angrist, J., Lang, D. és Oreopoulos, P., 2009. Incentives and services for college achievement: Evidence from a randomized trial. *American Economic Journal: Applied Economics*, 1(1), pp.136-63.
- Babbie, E.R., 2017. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó.
- Brint, S. és Clotfelter, C.T., 2016. RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences. *Higher Education*, 2(1).
- Budapesti Corvinus Egyetem, 2022a. Tanulmányi Ösztöndíj. Elérhető: <https://www.uni-corvinus.hu/fooldal/elet-a-corvinuson/osztondij/tanulmanyi-osztondij/#accordion-item-1003>. Letöltve: 2022.04.11.
- Budapesti Corvinus Egyetem. 2022b. Corvinus Ösztöndíjprogram. Elérhető: <https://www.uni-corvinus.hu/fooldal/elet-a-corvinuson/osztondij/corvinus-osztondij/#accordion-item-1001>. Letöltve: 2022.04.01.
- Budapesti Corvinus Egyetem. 2022c. Extracurriculáris (teljesítményalapú) ösztöndíjak. Elérhető: <https://www.uni-corvinus.hu/fooldal/elet-a-corvinuson/osztondij/teljesitmenyalapu-osztondijak/#accordion-item-1002>
- Budapesti Gazdasági Egyetem, 2018. A Budapesti Gazdasági Egyetem Hallgatói Követelményrendszere. Budapesti Gazdasági Egyetem Szervezeti és Működési Szabályzata III. Kötet.
- Budapesti Metropolitan Egyetem (METU), 2022a. Általános felvételi eljárás. Elérhető: <https://www.metropolitan.hu/altalanos-felveteli-eljaras>. Letöltve: 2022.04.14.
- Budapesti Metropolitan Egyetem (METU), 2022b. Pályázható ösztöndíjak. Elérhető: <https://www.metropolitan.hu/palyazhato-osztondijak>. Letöltve: 2022.04.02.
- Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME), 2021. Térítési és juttatási szabályzat. Hallgató Szolgáltatási Igazgatóság.

Day, R. és Allen, T.D., 2004. The relationship between career motivation and self-efficacy with protégé career success. *Journal of vocational behavior*, 64(1), pp.72-91.

Eötvös Lóránd Tudományegyetem Természettudományi Kar (ELTE), 2022. Pénzügyek. Elérhető:https://ttk.elte.hu/th/pezugyek?fbclid=IwAR2T490olQTB1fyls307vFsRxIcw9Gt_nt3UbF4wjIjbOm3GvHGZK0GjKJ4. Letöltve: 2022.04.01.

Gépészkar Hallgatói Képviselő, 2022. Tanulmányi ösztöndíj kiosztási elvek - 2022/23. tanév őszi félév. Elérhető: <https://ghk.bme.hu/tanulmanyi/1624-tanulmanyi-osztondij-kiosztasi-elvek-2022-23-tanev-oszi-felev>. Letöltve: 2022.04.10.

Heller, D.E. és Marin, P., 2002. Who should we help? The negative social consequences of merit scholarships.

Kantrowitz, M., 2011. The distribution of grants and scholarships by race. *FinAid. org*.

Kovács, E.K., 2018. A motiváció szerepe a felsőoktatási lemorzsolódásban és perzisztenciában. *Iskolakultúra*, 28(10-11), pp.55-63.

Moller, A.C. és Sheldon, K.M., 2020. Athletic scholarships are negatively associated with intrinsic motivation for sports, even decades later: Evidence for long-term undermining. *Motivation Science*, 6(1), p.43.

Patel, R. és Rudd, T., 2012. Can scholarships alone help students succeed?.*SSRN*.

Pollitt, C., 2018. Performance management 40 years on: a review. Some key decisions and consequences. *Public Money & Management*, 38(3), pp.167-174.

Szentannai. Á., 2001. A Magyarországon tanult fiatalok karrierkövetése. *Regio*, 12.sz, 4, pp.113-131.

Wright, S.L., Jenkins-Guarnieri, M.A. és Murdock, J.L., 2013. Career development among first-year college students: College self-efficacy, student persistence, and academic success. *Journal of Career Development*, 40(4), pp.292-310.

Mellékletek

I. Melléklet: A kérdőív

1. szakasz: Az ösztöndíjak és a motiváltság kapcsolata

Kedves Kitöltő!

A Budapesti Corvinus Egyetem harmadéves hallgatói vagyunk és a Tudományos Diákköri Konferencia keretében az ösztöndíjak és motiváltság kapcsolatával foglalkozunk. A kutatásunk célja, hogy megnézzük, milyen összefüggés van az elnyert ösztöndíjak és a motiváltság mértéke között.

A kérdőív anonim, kitöltése körülbelül 5 percet vesz igénybe. Kitöltésével beleegyezel, hogy az adatokat a dolgozatunkhoz felhasználjuk.

Köszönjük, hogy a kitöltésével hozzájárulsz a kutatásunk eredményességéhez!

Jankovits András és Marossy Aliz

2. szakasz: Ösztöndíjak

Ebben a szakaszban arra vagyunk kíváncsiak, milyen ösztöndíjakat kapsz és hogyan vélekedsz ezekről.

1. Milyen finanszírozási formában tanulsz?
 - Önköltséges
 - Corvinus Ösztöndíjprogram (2020-ban és utána beiratkozott hallgatóknál)
 - Állami finanszírozású
2. Soroltak-e át az elmúlt 2 félévben Corvinus Ösztöndíjról önköltségesre, vagy fordítva?
 - Igen, Corvinus Ösztöndíjról önköltségesre
 - Igen, önköltségesről Corvinus Ösztöndíjra
 - Igen, mindkét irányba
 - Nem
 - Nem válaszolok
3. Hány olyan embert ismersz, akit átsoroltak Corvinus Ösztöndíjról önköltségesre? (pl.: 0,1,2)
4. Milyen átlagot értél el a 2020/21-es tavaszi félévben? (Pl.: 3,85) (Ha nem az egyetemen tanultál, írd 0-t.)

5. Milyen átlagot értél el a 2021/22-es őszi félévben? (Pl.: 3,85)
6. Mekkora összegű Tanulmányi Ösztöndíjban részesülsz havonta? (0 és 70 000 forint közötti szám)
7. Az előző félévben mekkora összegű Tanulmányi Ösztöndíjban részesültél havonta? (0 és 70 000 forint közötti szám)
8. Hány órát dolgozol hetente az egyetem mellett? (0 és 60 közötti szám)
9. Milyen egyéb ösztöndíjban részesülsz a jelenlegi félévben?
 - Rendszeres Szociális Ösztöndíj
 - Kollégiumi Szociális Ösztöndíj
 - Nemzeti Felsőoktatási Ösztöndíj
 - MNB Kiválósági Ösztöndíj
 - Diákszervezeti Ösztöndíj
 - Közéleti Ösztöndíj
 - Jó tanuló, jó sportoló ösztöndíj
 - Külföldi Részképzési Ösztöndíj
 - Demonstrátori Ösztöndíj
 - Tudományos Ösztöndíj
 - A fentiek közül egyikben sem.
10. Mennyire vagy elégedett a Tanulmányi Ösztöndíjad összegével ebben a félévben?
 - 1 – Egyáltalán nem vagyok elégedett, 10- Teljesen elégedett vagyok
11. Mi lenne az a konkrét összeg, ami mellett minden erőfeszítéssel a tanulással foglalkoznál?

3. szakasz: Állítások

Ebben a szakaszban az ösztöndíjakhoz való hozzáállásról és a személyes motiváltsággal kapcsolatos állításokat fogsz látni.

12. Mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal? (1 - egyáltalán nem értek egyet, 5 - teljes mértékben egyetértek, Nem tudom)
 - a. A potenciálisan megkapható Tanulmányi Ösztöndíj motivál a több tanulásra.
 - b. Ha Tanulmányi Ösztöndíjat kapnék, nem dolgoznék, vagy kevesebbet dolgoznék.
 - c. Ha a Tanulmányi Ösztöndíjon elérhető maximális összeg magasabb lenne, többet tanulnék.

- d. A hallgatók megfelelő hányada kap Tanulmányi ösztöndíjat.
 - e. Igyekeztem már jobb jegyet szerezni csupán a Tanulmányi Ösztöndíj megszerzése érdekében.
 - f. Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest több tanuló kapna kevesebb Tanulmányi Ösztöndíjat.
 - g. Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest kevesebb tanuló kapna magasabb Tanulmányi Ösztöndíjat.
13. Mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal? (1 - egyáltalán nem értek egyet, 5 - teljes mértékben egyetértek)
- a. A jobb jegy érdekében bevetek minden, illegális eszközt (súgás, csalás, puskázás)
 - b. A szaktársaim között magas az együttműködési hajlandóság.
 - c. Szaktársaimmal kooperálok, hogy jobb jegyet szerezzünk.
 - d. A szaktársaim segítőkészek.
 - e. Amennyiben a szaktársaim hozzám fordulnak segítségért, segíték nekik.
 - f. Tisztában vagyok az ösztöndíjrendszerek kritériumaival.
14. Amennyiben Corvinus Ösztöndíjban részesülsz, mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal? (1 - egyáltalán nem értek egyet, 5 - teljes mértékben egyetértek)
- a. A Corvinus Ösztöndíj elvesztésének veszélye motivál a több tanulásra.
 - b. A Corvinus Ösztöndíj kiélezettebb versenyt okoz a szaktársak között
 - c. A Corvinus Ösztöndíj elvesztése komoly fenyegetést jelent számomra.
 - d. Hallgatótársaim elégedettek a Corvinus Ösztöndíjjal.
 - e. A Corvinus Ösztöndíj elvesztése esetén elhagynám a jelenlegi egyetemi képzésemet
 - f. Jobb lenne, ha a jelenlegi rendszerhez képest kevesebb tanuló kapna Corvinus Ösztöndíjat.
 - g. A Corvinus Ösztöndíjat szigorúbb feltételekhez kötném.
 - h. A Corvinus Ösztöndíj megszerzéséhez szükséges átlag elérhetetlennek tűnik számomra.
15. Ha lehetőség nyílna rá, mit változtatnál az ösztöndíjak rendszerén?
16. Mi az a három szó, ami eszedbe jut az ösztöndíjakról?

4. szakasz: Általános adatok

17. Nemed

- Férfi
- Nő

18. Lakóhely típusa

- Főváros
- Megyeszékhely
- Város
- Község
- Nagyközség
- Falu
- Egyéb

19. Egyetemi tanulmányaid alatti lakóhelyed típusa

- Kollégium
- Albérlet
- Saját lakás
- Egyéb

20. Hány éves vagy? (pl.: 22)

21. Hányadéves vagy?

- BSC, 1. év
- BSC, 2. év
- BSC, 3. év
- BSC, 4. év
- MSC, 1. év
- MSC, 2. év
- Osztatlan, 1. év
- Osztatlan, 2. év
- Osztatlan, 3. év
- Osztatlan, 4. év
- Osztatlan, 5. év

22. Milyen szakra jársz?

- Gazdaság- és pénzügy-matematikai elemzés
- Alkalmazott közgazdaságtan
- Alkalmazott közgazdaságtan (angol nyelven)
- Nemzetközi gazdálkodás

- Nemzetközi gazdálkodás (angol nyelven)
- Nemzetközi tanulmányok
- Pénzügy és számvitel
- Gazdálkodási és menedzsment
- Gazdaságinformatikus
- Turizmus- vendéglátás
- Szociológia
- Politikatudományok
- Kommunikáció és médiatudomány
- Egyéb
- 23. Ha van bármilyen megjegyzésed, észrevételed, kérünk, oszd meg velünk: